

Nr. 32
(338)

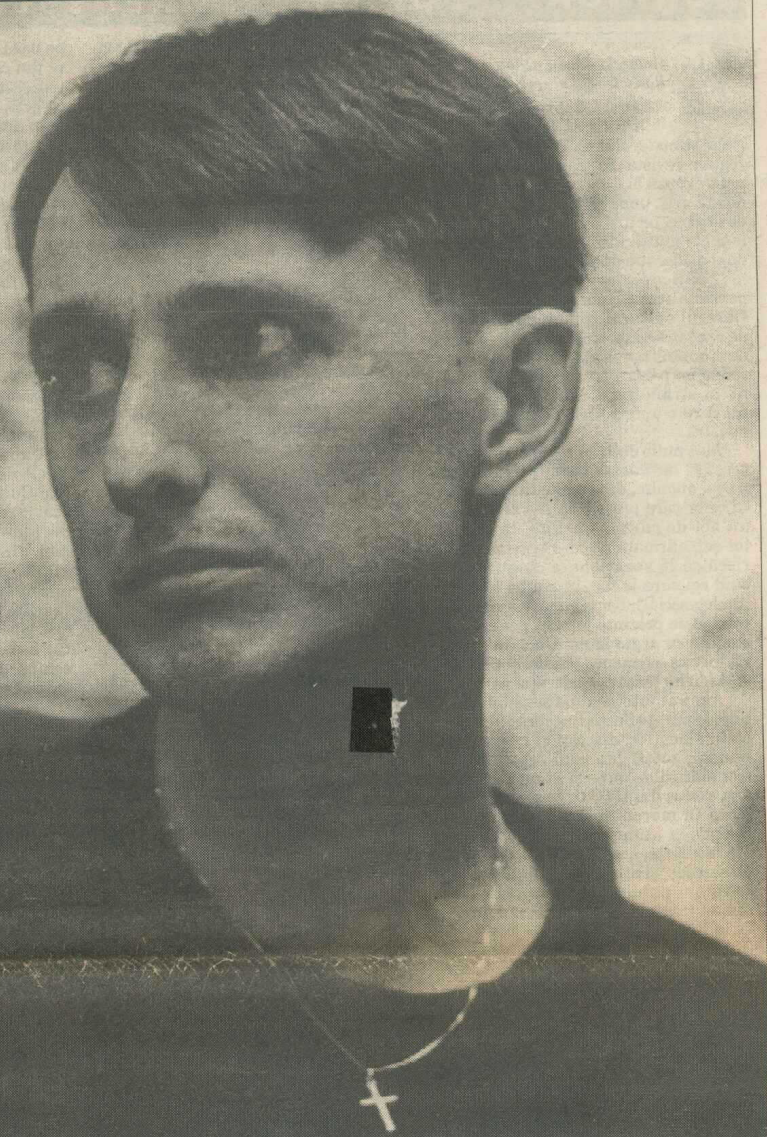

7-13 august 1996

Tia Șerbănescu pag. 7
Cazul Răducănoiu

CDR în Linia întâi
Emil Constantinescu,
Ion Diaconescu, pag. 8-9
Mircea Ionescu Quintus

Autonomia pe baze
etnice în viziunea
Statelor Unite pag. 5

Cu trei săptămîni în urmă, un distins intelectual bucureștean anunța, într-un cerc extrem de restrîns, că știe, din sursă sigură, că Ion Iliescu nu va candida în 1996 la președinție. Întrebat de către cei aflați de față ce anume l-ar putea face pe actualul șef al statului să nu mai candideze, d-l X (ne vom îngădui să nu dezvăluim numele distinsului personaj) a explicat că președintele este hotărît să respecte legile României – mai precis, prevederile Constituției și interpretarea pe care Curtea Constituțională a dat-o în septembrie 1992 chestiunii extrem de controversate a numărului mandatelor îndeplinite de actualul președinte. De fapt, președintele știe, continua intelectualul nostru, că orice tentativă de a-și depune o nouă candidatură e sortită eșecului, deoarece folosirea amintitei interpretări a Curții Constituționale într-o eventuală contestație a candidaturii de anul acesta e mijlocul cel mai simplu de a-l împiedica să participe la alegeri. „Despre ce interpretare e vorba?”, a fost întrebat domnul X de către interlocutorii săi. „E simplu”, a răspuns distinsul intelectual, „o Hotărîre a Curții Constituționale din septembrie 1992 desemnează mandatul 1992-1996 ca fiind al doilea pe care actualul șef al statului îl deține. De fapt, în septembrie 1992, înalta Curte era chemată să judece o contestație pe care un partid obscur a depus-o cu referire la înregistrarea

candidaturii d-lui Iliescu la funcția de președinte al României. În motivația respectivei contestații se spunea că Ion Iliescu a îndeplinit un prim mandat din 1989 în 1990 și un al doilea din 1990 în 1992 și că o nouă candidatură în 1992 ar contrazice textul Constituției din 1991, care afirmă că nimeni nu poate îndeplini mai mult de două mandate. Curtea a respins însă această contestație, precizînd totuși, în Hotărîrea sa cu nr. 18 din 7 septembrie 1992, că

unul din cei care au asistat la conversația pe care am reprodus-o – desigur, în linii aproximative – mai sus. Am fost, mai întîi, trebuie să recunosc, suspicios. Mi-am dat seama că o Hotărîre a Curții Constituționale din 7 septembrie 1992 nu putea conține termenul „al doilea mandat” pentru perioada 1992-1996, din moment ce ea fusese pronunțată înaintea alegerilor din acel an, deci înaintea obținerii efective a investiției de către Ion Iliescu. Despre

și expresia „al doilea mandat”. Cu toate acestea, textul acestei Hotărîri e decisiv pentru înțelegerea logicii pe care Curtea o propunea acum doi ani pentru interpretarea Constituției și, de aceea, pentru orice interpretare a unei eventuale candidaturi a d-lui Ion Iliescu în 1996. În articolul „Al treilea mandat”, apărut în numărul 30 (336) din „22”, am lăsat deoparte orice referire la sursa care informa că președintele Iliescu nu va candida, deoarece la câteva zile după aceea, conferința PDSR urma să-i propună președintelui acceptarea sprijinului pentru o nouă candidatură. „Senzationala știre” referitoare la absența domniei sale de la alegerile din 1996 nu s-a confirmat. (După cum se știe, președintele a evitat un răspuns clar, declarînd doar că, dacă va candida, va accepta sprijinul PDSR.) În articolul din „22” am utilizat doar parțial textul Hotărîrii nr. 18 din 7 septembrie 1992, pentru a demonstra că singura interpretare rațională a unei eventuale candidaturi a d-lui Iliescu este următoarea: textul Constituției din 1991 interzice îndeplinirea a mai mult de două mandate; cum el nu face, pe de altă parte, nici o referire explicită la o nouă instituție a Președinției, diferită de cea prevăzută de Decretul-lege 92/1990 în baza căruia fusese ales Ion Iliescu în mai 1990, se poate afirma că din 8 decembrie 1991 (data referendumului instituită ca moment

(Continuare în pagina 4)

CRISTIAN PEDA Ion Iliescu nu va candida

în acel an începe nu al treilea, ci al doilea mandat al președintelui. Ceea ce mă miră – încheia d-l X – e că toată lumea a uitat această Hotărîre și că presa folosește tot felul de motive neserioase pentru a-i contesta lui Iliescu dreptul de a candida, cînd soluția cea mai simplă și mai eficientă – pentru cine aspiră la un stat de drept – ar fi folosirea textului Actului fundamental și a interpretării ce i-a fost dată de Curtea Constituțională”.

Am aflat senzationala știre de la

ce putea fi vorba? Un moment am crezut că întreaga poveste e una din acele operații de intoxicare, la care recurg adeseori partidele românești, operații cărora le-au căzut victime numeroși intelectuali distinși. Am căutat, de aceea, Hotărîrea nr. 18/7 septembrie 1992 a Curții Constituționale (n.r.: textul acestei hotărîri este publicat integral în pagina 3). Ea conține datele de mai sus (mai precis, motivația contestării candidaturii de către obscurul partid Casa Română a Europei Democratice), dar nu

ȘERBAN ORESCU

Noua candidatură a d-lui Ion Iliescu la președinția României

Printre cuceririle - considerate ca atare - ale Revoluției din Decembrie 1989 s-a numărat și aceea ca în viitor să nu mai existe la noi președinți pe viață, cum fusese de fapt Ceaușescu.

Cînd a semnat d-l Ion Iliescu la 22 decembrie 1989, pe atunci președinte al Consiliului Frontului Salvării Naționale, comunicatul cu putere constituțională, în virtutea căruia conducătorii politici nu pot fi aleși pentru mai mult de două mandate, întreaga suflare românească a aprobat, chiar dacă unii erau mai sceptici.

Or, noua candidatură a d-lui Ion Iliescu la președinția României încalcă în mod evident această regulă și contractul social încheiat atunci, la 22 decembrie 1989, cu țara. O președinție Iliescu întinsă pe 11 ani, între 1989 și anul 2000, comportînd patru alegeri (1989, 1990, 1992 și o ipotetică alegere în 1996), este cu neputință de conciliat cu regula alegerii unei persoane pentru maximum două mandate. Aceasta sare în ochi și aproape că nu mai merită a fi discutat, ci doar respins fără doar și poate.

Dar, ceva mai mult, pe poarta deschisă de argumentele Puterii - în privința constituționalității noii candidaturi a d-lui Iliescu -, își face intrarea spectrul permanentizării uneia și aceleiași persoane la președinție. Cum anume? Prin trucul de a începe numărarea mandatelor prezidențiale nu de la primul mandat al persoanei respective (adică în cazul d-lui Iliescu din 1989), ci de la data promulgării Constituției din 1991 (în care caz noua candidatură ar fi, se afirmă, pentru un al doilea mandat și deci legală). În fapt, data intrării în vigoare a noii Constituții este irelevantă, fiindcă această Constituție nu face decât să reproducă regula preexistentă ei de maximum două mandate. A considera însă că numărarea mandatelor d-lui Iliescu trebuie să înceapă cu mandatul său din septembrie 1992 (declarat a fi primul) este contrar chiar numitei Constituții intrate în vigoare în decembrie 1991, cînd d-l Iliescu se afla la jumătatea mandatului său de președinte obținut în mai 1990 și care va dura pînă în octombrie 1992. Chiar dacă ne-am referi la această Constituție (așa cum cer susținătorii noii candidaturi a d-lui Iliescu) și tot, chiar potrivit ei, la numărătoare, ar trebui avut în vedere și mandatul deținut în momentul promulgării Constituției din 1991, mandat pe care Constituția nu-l exclude (de unde deducem că ea i se aplică...). Deci, chiar dacă se ia în considerare Constituția din 1991, și tot ne aflăm, pentru noua candidatură a d-lui Iliescu, dacă nu la un al patrulea mandat (1989, 1990, 1992, 1996), la un al treilea (1990, 1992, 1996), deci ilegal.

Aceasta nu face să scadă cu nimic importanța respingerii oricum a trucului interpretativ - extrem de periculos - care constă în a schimba punctul zero de la care începe numărătoarea mandatelor, zădărnindu-se astfel aplicarea regulii de maximum două mandate prezidențiale. Căci e de ajuns ca un președinte (nu-i vorba de d-l Iliescu...) să fie ahtiat de putere, pentru ca, fără a modifica regula de maximum două mandate prezidențiale din Constituție, să aibă grijă ca la apropierea sorocului de două legislaturi să promulge o nouă Constituție, ca să o ia da capo cu numărarea! Cam asta s-ar putea întîmpla dacă la Curtea Constituțională ar triumfa o atare interpretare care golește norma de maximum două mandate de conținutul ei firesc.

Ce înseamnă o interpretare care golește norma de drept de conținut dacă nu un fel de fraudă la lege?! Există o singură alternativă la această interpretare frauduloasă și ea poate fi exprimată astfel: regula limitării la două mandate prezidențiale este mai mult decît o normă constituțională, ea este o normă de sistem, organică, a însăși României democratice.

Constituția din 1991 și alte acte normative anterioare sau posteroare nu fac decît să reproducă această normă fundamentală.

Ca urmare, și numărarea mandatelor prezidențiale ale unei persoane se face o dată pentru todeauna de la același punct zero, care este începutul primului său mandat. Chiar dacă Ceaușescu ar trăi și ar vrea să candideze din nou, nu ar putea în virtutea acestei interpretări (și numai în virtutea ei). După cum, dacă e vorba să triumfe interpretarea susținătorilor unei noi candidaturi a d-lui Ion Iliescu (fiindcă ar fi a doua după 1991...), atunci cu atît mai mult ar fi avut acum și Ceaușescu dreptul să candideze... Să fie acesta scopul pentru care și-au jertfit viața revoluționarii din Decembrie '89?

Consecința absurdă învederează o dată mai mult că ceea ce reprezentanții actualei Puteri susțin în privința legalității unei noi candidaturi a d-lui Iliescu nu constituie o aplicare a Constituției din '91, ci violarea ei flagrantă.

Cu atît mai ciudată ni se pare reacția Opoziției, mergînd de la tăcerea Convenției Democratice pînă la acordul implicit al d-lui Nicolae Manolescu cu legalitatea candidaturii d-lui Ion Iliescu. După cum e greu să înțelegem și reacția d-lui Petre Roman, care, semnalînd ilegalitatea unei noi candidaturi a d-lui Iliescu, declara recent că dînsul „trebuie înfrînt în alegeri, nu prin proceduri judiciare”.

Dacă în felul acesta înțelege Opoziția misiunea ei de a apăra statul de drept, nu-i de mirare că Puterea se simte incurajată...

Hotărîrea Curții Constituționale privind numărul mandatelor președintelui Ion Iliescu

71. HOTĂRÎREA nr. 18
din 7 septembrie 1992

Vasile Gionea - președinte;
Viorel Mihai Ciobanu - judecător;
Mihai Constantinescu - judecător;
Miklós Fazakas - judecător; Ion Filipescu - judecător; Antonie Iorgovan - judecător; Ioan Muraru - judecător; Florin Bucur Vasilescu - judecător; Victor Dan Zlătescu - judecător; Simion Grigore - procuror; Gabriela Dragomirescu - magistrat-asistent

Pe rol contestația Partidului Casa Română a Europei Democratice - C.R.E.D., privind înregistrarea candidaturii domnului Ion Iliescu la funcția de Președinte al României.

Contestația se judecă fără citarea părților, potrivit dispozițiilor art. 28 alin. (1) din Legea nr. 69/1992, art. 85 din Legea nr. 68/1992, coroborat cu art. 581 din Codul de procedură civilă.

În motivarea contestației, Partidul Casa Română a Europei Democratice - C.R.E.D. invocă prevederile art. 81 alin. (4) din Constituție, conform cărora nici o persoană nu poate îndeplini funcția de Președinte al României mai mult de două mandate, acestea putînd fi succesive, ori, în fapt, domnul Ion Iliescu, după 22 decembrie 1989, a exercitat prerogativele șefului statului, fiind ales mai întîi în C.F.S.N., apoi în C.P.U.N. și, în fine, din nou ales la 20 mai 1990, textul art. 81 din Constituție nefăcînd distincție între caracterul provizoriu sau relativ determinat al mandatului și neavînd relevanță conținutul altui text care precizează durata mandatului.

Domnul procuror solicită respingerea contestației, întrucît nici unul din motivele invocate nu constituie încălcări ale prevederilor art. 9 și 10 din Legea nr. 69/1992 și art. 35 coroborat cu art. 16 alin. (3) din Constituție.

CURTEA CONSTITUȚIONALĂ, luînd în dezbateri contestația, constată că este competentă să o soluționeze potrivit art. 144 lit. d) din Constituția României, art. 27 din Legea nr. 47/1992 și art. 11 alin. (3) din Legea nr. 69/1992 și reține următoarele:

(1) Cu privire la motivele contestației, Curtea Constituțională constată că acestea sînt neîntemeiate.

(2) Constituția României a fost adoptată pe 21 noiembrie 1991 și a intrat în vigoare pe data aprobării ei prin referendum la data de 8 decembrie 1991. Ca atare, întregul sistem pe care ea

il fundamentează se aplică tuturor autorităților publice, fără distincție, începînd cu intrarea sa în vigoare.

(3) Art. 15 alin. (2) din Constituție precizează că legea dispune numai pentru viitor, făcînd o singură excepție, în cazul legii penale mai favorabile. Este de la sine înțeles că acest principiu se aplică și legii fundamentale.

(4) De altfel, în art. 149 din Constituție se menționează expres că „prezenta Constituție intră în vigoare la data aprobării ei prin referendum...”.

(5) De aici rezultă că orice judecată cu privire la logica, semnificația și implicațiile unor texte ale Constituției, inclusiv cele care privesc instituția Președintelui României, se analizează și se interpretează începînd cu situațiile care apar după intrarea ei în vigoare.

(6) Ca atare, textul art. 18 alin. (4), după care nici o persoană nu poate îndeplini funcția de Președinte al României decît pentru cel mult două mandate, acestea putînd fi și succesive, își găsește aplicare numai pentru viitor.

(7) Pe de altă parte, Constituția României are în vedere funcția de Președinte al României, funcție instituită după 22 decembrie 1989 prin Decretul-lege nr. 92/1990, și nu funcția de președinte al Parlamentului provizoriu, cum a fost Consiliul Frontului Salvării Naționale, respectiv Consiliul Provizoriu de Uniune Națională.

Văzînd și dispozițiile art. 13 lit. B) a) și art. 28 din Legea nr. 47/1992 și art. 2 alin. (2) din Legea nr. 69/1992, pentru motivele arătate, Curtea Constituțională, în unanimitate,

în numele legii
HOTĂRĂȘTE:

1. Respinge ca neîntemeiată contestația Partidului Casa Română a Europei Democratice - C.R.E.D., cu sediul în București, b-dul Metalurgiei nr. 2 bis, bloc 2 A, etaj 1, ap. 10, sector 4, cod poștal 75576, formulată împotriva înregistrării candidaturii domnului Ion Iliescu la funcția de Președinte al României.

2. Hotărîrea este definitivă și se publică în Monitorul Oficial al României.

**PREȘEDINTELE CURȚII CONSTITUȚIONALE,
prof. dr. Vasile Gionea**

După „Curtea Constituțională, Culegere de decizii și hotărîri 1992-1993”, Regia Autonomă „Monitorul Oficial”, București, 1994 - pp. 399-401

POLIROM

ULTIMELE APARIȚII

Henri Bergson
Materie și memorie
Traducere: Cora Chirac

Paul Evdokimov
Rugăciunea în Biserica de Răsărit
Traducere: Carmen Bolocan
Prefață: Olivier Clement

Adrian Neculau
Psihologie socială. Aspecte contemporane
Prefață: Serge Moscovici

Vasile Gogea
Fragmente salvate (1975-1989)
Prefață: Vladimir Tismăneanu

Victor Stoica
Soldații de plumb

Comenzi la CP266, 6600, Iași; Tel.&Fax: (032)-214.100; (032)-214.111

ILIE ȘERBĂNESCU În economie nu mai e nimic predictibil?

Potrivit ultimului sondaj de opinie, pentru români creșterea prețurilor reprezintă cea mai mare amenințare. Nici șomajul, bolile și războiul nu-i sperie mai mult. Într-un fel, nici nu-i de mirare în condițiile valorilor de scumpiri care-i copleșesc.

Iar perspectivele sînt îngrijorătoare. Comisia Națională pentru Statistică a comunicat datele asupra evoluțiilor economice în prima jumătate a anului în curs. Prețurile în primul semestru au crescut cu aproape 14%. Deci, chiar și după estimările oficiale, care în general suferă de un optimism fără acoperire, nici că mai poate fi vorba de acea inflație de sub 20% care reprezenta angajamentul guvernamental pentru ansamblul anului. Și, ținînd cont că marele șoc al recentelor scumpiri ale carburanților abia urmează să se propage în prețurile celorlalte produse și servicii, nici măcar o inflație de circa 30% – adică relativ comparabilă celei de anul trecut – nu pare să mai fie posibilă.

O rată mai înaltă, de 35–40%, a creșterii prețurilor în acest an ar plasa România alături de Bulgaria, ca singurele țări în tranziție din centrul și estul Europei în cazul cărora inflația nu dă treptat-treptat înapoi, ci, după un recul, revine către niveluri mai ridicate. Mai grav este faptul că în ambele cazuri revenirea are loc după ce se obținuse relativă stabilizare macroeconomică, ceea ce marchează un eșec fără echivoc al politicii economice promovate, care a blocat reformele din economia reală ce trebuiau

să urmeze macrostabilizării. Încă și mai grav este însă altceva. Speriată probabil de inflația de 5,2% din mai – ceea ce înseamnă 85% în rata anualizată –, după una de 1,5% în martie și aprilie, Comisia Națională pentru Statistică a anunțat o puțin plauzibilă inflație de numai 1% în iunie. Pentru iulie – prima lună cînd ar urma să fie resimțite reverberațiile scumpirii carburanților –, inflația prognozată ar fi de 7%. Dacă dăm crezare acestor cifre – deși proiecțiile și chiar statisticile guvernului Văcăroiu au pierdut tot mai mult relația cu realitățile –, semnalul primit este mai rău decît în cazul în care ne îndoiem de veridicitatea lor. Pentru că singura concluzie ce poate fi trasă dintr-o asemenea evoluție, atît de sinuoasă, la intervale atît de mici, este aceea că în economia românească nimic nu mai este predictibil, nemaexistînd tendințe, fie și negative, ci doar incertitudini. De care se feresc, mai tare decît dracu' de tîmie, investitorii străini.

Ceea ce răpește evoluțiilor economiei românești predictibilitatea și ceea ce o face de fapt vulnerabilă este permanenta agresiune politică la care este supusă și care devine complet destabilizatoare în anii electorali. Guvernul a lăsat fără grai populația prin majorări dramatice, în mijlocul verii, ale prețurilor pe care încă le controlează: peste 80% la pîinea tip, aproape 60% la energia electrică și termică, 30% la benzină și alți carburanți. Într-o economie normală, creșteri de prețuri cu asemenea amplitudini nu

există. Pur și simplu pentru că, într-o economie normală, creșterile de prețuri devin inevitabile nu pot fi într-atît întîrziate încît să ajungă prin acumulări să aibă astfel de dimensiuni.

Iar menționatele majorări de prețuri la care a recurs Guvernul au fost într-atît întîrziate încît, în ciuda amplitudinii lor substanțiale, sînt totuși insuficiente pentru a acoperi corecția necesară în economie. O asemenea corecție a devenit indispensabilă în urma nefericitei politici a guvernului Văcăroiu de stimulare a producției industriale înaintea restructurării ei. O politică promovată, din păcate, după obținerea stabilizării macroeconomice în 1994. În condițiile relaxării restricțiilor monetare și menținerii artificiale a cursului leului – care au constituit componentele de bază ale acestei politici –, industrii neperformante au

de perioada corespunzătoare a anului trecut și, nu întîmplător, stocurile de producție nevîndută au ajuns la mijlocul anului să depășească echivalentul a 3/4 din nivelul producției lunare. Acum, prin substanțialele creșteri de prețuri, se achită nota de plată pentru o politică greșită de peste un an și jumătate.

Ceea ce a făcut însă ca inevitabila corecție să survină atît de tîrziu și, deci, să aibă o asemenea amplitudine – și ceea ce de fapt împiedică economia românească să aibă un *feed-back* operativ, adică un mecanism de reacție echilibrator – este menținerea absurdă la dispoziția Guvernului a comenzii cursului la care să fie decontate intern importurile de petrol. Absurd, pentru că, în mod normal, acest lucru nu ar trebui să constituie în vreun fel treaba guvernului. În mod firesc ar fi ca orice import să fie decontat la cursul valutar din ziua intrării în țară, indiferent dacă acest curs place sau nu place. Altfel, se poate ajunge la situația aberantă care s-a produs în România, cînd, din cauza neadaptării la realitate a comenzii guvernamentale privind cursul, importuri de petrol sînt continue să fie decontate intern la 2.000 de lei dolarul, cînd cursul deja depășește pe piață 3.000 de lei dolarul. Este evident că, între timp, nota de plată – care tot trebuia achitată la un moment dat – s-a mărit, atît prin acumulări, cît și prin efectele anticipației inflaționiste. Iată un control al prețurilor extrem de păgubitor. Și care oricum nu-i protejează pe cei – oamenii obișnuiți – în numele cărora se pretinde a fi exercitat. Sînt ajutate doar întreprinderile falimentare, mari consumatoare de energie, și tot populația plătește. Numai că o face cu o anumită întîrziere, dar cu mult mai împovărat.

fost reactivate. Acestea s-au înfruptat masiv din resursele din import, fără a ieși în mod corespunzător la export.

Și, ca urmare, România a înregistrat în 1995 cel mai mare deficit comercial anual cunoscut vreodată. În 1996, situația a continuat să se înrăutățească, în măsura în care producția industrială a crescut pe mai departe, realimentînd stocurile, în timp ce exporturile au scăzut sever. În prima jumătate a anului în curs, după chiar statisticile oficiale, producția industrială a crescut cu 7%, în timp ce exporturile au scăzut cu peste 10% față

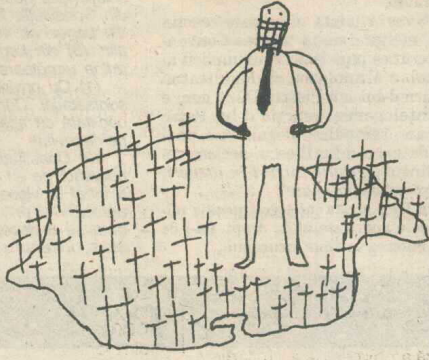
Ion Iliescu nu va candida

(Urmare din pagina 1)

al intrării în vigoare a Constituției), d-l Iliescu a îndeplinit un mandat constituțional; oricine a putut, de fapt, constata că domnia sa a acționat începînd cu acea dată în virtutea Constituției, iar primii obligați să facă o asemenea constatare sînt chiar judecătorii Curții Constituționale, instituție creată de Constituția din 1991 și numită (într-o altă), în 1992, de președintele Iliescu; cum în 1992 președintele Iliescu a cîștigat din nou alegerile, domnia sa a început atunci al doilea mandat constituțional, o nouă candidatură în 1996 devenind – pentru oricine are proprietatea termenilor – neconstituțională. Hotărîrea 18 din 7 septembrie 1992 e importantă înainte de toate pentru că ea stipulează că „orice judecată cu privire la logica, semnificația și implicațiile unor texte ale Constituției, inclusiv cele care privesc instituția Președintelui României, se analizează începînd cu situațiile care apar după intrarea ei în vigoare”. Acest text face, în primul rînd, inutilă orice referire la perioada 1989–1991 în discutarea chestiunii mandatelor; nu însă și la perioada scursă între 8 decembrie 1991 și investitura din 1992, perioadă ce trebuie cu necesitate înțeleasă ca un prim mandat. În articolul din „22” de acum două săptămîni am omis – cu bună știință – să citez proba decisivă a acestui fapt.

Proba se află în amintita Hotărîre a Curții Constituționale. Într-adevăr, pasajul citat mai sus era explicit de către Curte în termenii următori: „Ca atare, textul art. 81 alin. (4), după care nici o persoană nu poate îndeplini funcția de Președinte al României decît pentru cel mult două mandate, acestea putînd fi și succesive, își găsește aplicarea numai pentru viitor”. Cine ar crede că „pentru viitor” înseamnă aici nu „după 8 decembrie 1991”, ci „după 7 septembrie 1992”

ÎNCA 4 ANI ȘI TERMIN

(data adoptării Hotărîrii Curții), înțelegere care ar îngădui începerea numărării mandatelor de la cel din 1992, se înșală. Căci în pasajul imediat următor, Curtea afirmă: „Pe de altă parte, Constituția României are în vedere funcția de Președinte al României, funcție instituită după 22 decembrie 1989 prin Decretul-lege nr. 92/1990, și nu funcția de președinte al Parlamentului provizoriu, cum a fost Consiliul Frontului Salvării Naționale, respectiv Consiliul Provizoriu de Uniune Națională”. Respingerea contestației partidului CRED s-a făcut deci, în primul rînd, eliminînd din discuție perioada 1989–1990 (CFSN și CPUN), deoarece funcția de Președinte al României era considerată de Curte ca fiind diferită de cea de „președinte al Parlamentului provizoriu”. Mai mult decît atît, Hotărîrea Curții preciza că „Președintele al României” este funcția creată de Decretul-lege 92 din 1990 (cel în baza căruia s-au desfășurat alegerile din mai 1990) și că tocmai această funcție e cea „avută în vedere” de Constituția din 1991. În acest fel, Curtea

nu numai că dădea un sens precis expresiei „pentru viitor” (care nu mai poate însemna aici decît 8 decembrie 1991), dar ea făcea explicit ceea ce în Constituția României e doar implicit (și anume, nediferențierea unei noi instituții prezidențiale de cea din 1990, chestiune discutată de Curte pentru că era invocată ca un argument în motivația partidului CRED). Într-adevăr, în dispozițiile finale ale Constituției din 1991, în articolul 151, alin. (1) se spune: „Instituțiile republicii, existente la data intrării în vigoare a prezentei Constituții, rămîn în funcțiune pînă la constituirea celor noi”. În alineatul 2 al aceluiași articol, ca și în articolul următor (ultimul din Constituție), se face referire la mai multe instituții noi – mai precis, la „Noua Curte Supremă de Justiție” și la „Curtea Constituțională și Curtea de Conturi”, fără însă a se vorbi și de o nouă instituție a Președinției. Ceea ce e implicit aici (inexistența unei noi instituții prezidențiale după 8 decembrie 1991) a devenit explicit în Hotărîrea Curții din 7 septembrie 1992, în care se spune (vezi citatul de mai sus) că Actul fundamental „are în vedere” instituția creată în 1990, prin Decretul-lege 92, și nu o alta.

Expresia „două mandate” nu există (căci nu putea exista) în Hotărîrea 18 din 7 septembrie 1992. Ceea ce se află aici, fapt pentru care distinsul intelectual X avea dreptate să sugereze că o contestare solidă a candidaturii d-lui Iliescu trebuie făcută – de cei ce cred în statul de drept – doar pe baza interpretării Curții Constituționale, este recunoașterea exercitării unui prim mandat constituțional de către Ion Iliescu începînd cu 8 decembrie 1991. Ion Iliescu încheie de aceea în 1996 al doilea mandat constituțional. Nici o altă interpretare nu e posibilă: nici cea – susținută de adversarii d-lui Iliescu – care invocă trei mandate deja îndeplinite (întrucît Curtea Constituțională s-a pronunțat deja asupra perioadei 1989–1990), nici cea – susținută de aliații d-lui Iliescu – care invocă un singur mandat prezidențial 1992–1996 (căci aceeași Curte Constituțională a decis că funcția exercitată din 1991 e constituțională).

Poziția oficială a Statelor Unite privind autonomia pe baze etnice în Europa Centrală și de Est

(ca urmare la Declarația de la Budapesta din 5 iulie a.c., Conferința guvernului ungar și a maghiarilor de peste hotare)

„Sperăm că fiecare guvern din Europa Centrală va lua măsurile necesare pentru a construi un climat de încredere în regiune, ca și între populația majoritară și minoritățile etnice din hotarele fiecărei țări. Notăm afirmarea guvernului Ungariei că documentul emis de conferință nu reprezintă o schimbare a politicii ungare și că guvernul Ungariei nu face presiuni pentru autonomia teritorială a minorităților.

Guvernul Statelor Unite sprijină pe deplin eforturile minorităților etnice pentru păstrarea moștenirii culturale comune și pentru libertăți fundamentale ale fiecărui individ în țara în care este cetățean.

Cum am spus-o în repetate rânduri, guvernul Statelor Unite nu sprijină dreptul la autonomia teritorială pe bază etnică sau dreptul de separare pe aceeași bază. Noi considerăm că guvernele au responsabilitatea de a asigura un climat de încredere pentru comunitățile minoritare.”

Fragment din briefing-ul lui Nicholas Burns, purtătorul de cuvînt al Departamentului de Stat, 29 iulie 1996

— transcriere neoficială —

Întrebare: Care este, în principiu, poziția Statelor Unite privind chemarea la autonomia etnică pentru ungurii din străinătate, lansată la această conferință?

Burns: În general, Statele Unite speră că guvernele central-europene, inclusiv cel ungar, vor lua măsuri pentru a crea în țările lor un climat de pace, un climat de stabilitate și bune relații între grupurile etnice majoritare și cele minoritare. E un lucru de la sine înțeles, dar aceasta este, în general, punctul nostru de vedere.

În al doilea rând, aș dori să observ, ca răspuns la întrebarea dv., că guvernul ungar a afirmat în mod specific că documentul produs la conferință nu reprezintă o schimbare în politica Ungariei și că Ungaria nu va exercita și nu exercită presiuni pentru schimbări teritoriale în Europa Centrală, care să se revască anumitor grupuri minoritare, inclusiv grupurilor minoritare ale ungurilor din afara granițelor Ungariei înseși. Statele Unite, bineînțeles, sprijină

pe deplin eforturile minorităților din Europa Centrală pentru păstrarea moștenirii lor culturale și pentru participarea liberă și corectă la procesul politic al țărilor în care trăiesc ca cetățeni. Așa cum am spus-o în repetate rânduri, noi nu sprijinim drepturile teritoriale pe principii etnice. Acesta este un principiu foarte important în climatul Europei Centrale și al fostei Uniuni Sovietice în perioada de după Războiul Rece.

Așadar, noi nu ne-am schimbat politica și consider că guvernul ungar și-a precizat propria politică în urma acestei conferințe.

Întrebare: Deci nu s-a modificat nimic în politica Statelor Unite — în sensul atitudinii negative la autonomia etnică.

Burns: Nu s-a modificat nimic. Noi nu sprijinim autonomia teritorială pe baze etnice ca drept în sine ori ca drept de desprindere a unui grup etnic dintr-un anumit stat.

Am primit aceste texte prin bunăvoința Ambasadei SUA la București.

Președinția răspunde în cazul Gheorghe Ursu

PREȘEDINȚIA ROMÂNIEI
Compartimentul juridic-legislativ
Nr. H/509/18.07.1996

Domnului Andrei Ursu

În legătură cu scrisoarea adresată de Dvs. Președintelui României, Domnul Ion Iliescu, în care acuzați ritmul greoi al procedurilor legale în instrumentarea dosarului care privește clarificarea circumstanțelor în care a decedat tatăl Dvs., vă informăm următoarele:

După preluarea cauzei, Domnul procuror S. Joază a procedat la verificarea evidențelor fostului Departament al Securității Statului și Inspectoratului General al Poliției și ridicarea documentelor referitoare la cercetarea și arestarea tatălui Dvs. Au fost identificați și audiați lucrătorii de securitate și miliție care l-au cercetat pe tatăl Dvs. Au fost identificați și audiați lucrătorii de miliție care și-au desfășurat activitatea la arestul Direcției Cercetări Penale în perioada cînd a fost arestat Ursu Gheorghe Emil, au fost făcute investigații pentru identificarea persoanelor care s-au aflat în aceeași cameră de arest cu decedatul. S-a dispus efectuarea unor expertize medico-legale și solicitarea avizului Comisiei Superioare Medico-Legale.

În prezent, ancheta se află în fază de finalizare, apreciindu-se că pînă la sfîrșitul lunii august va fi posibil să fie sesizată instanța de judecată competentă.

Domnul Președinte Ion Iliescu a fost informat în legătură cu toate demersurile întreprinse pentru lămurirea aspectelor cazului, solicitînd accelerarea măsurilor procedurale și clarificarea tuturor circumstanțelor care pot să aducă lumină în dosar, în vederea stabilirii cu profesionalism a responsabilității celor implicați.

Prof. univ. Nicolae Popa
Consilier pentru probleme juridice
al Președintelui României

Luni 29 iulie

• **PSM critică strategia „propagandistică” a PDSR**
Liderii PSM consideră că Programul de măsuri adoptat de PDSR la Conferința Națională, ce vizează ridicarea nivelului de trai și asigurarea unei protecții sociale reale, reprezintă doar măsuri pentru îmbunătățirea imaginii partidului. Totodată, Rezoluția anticorupție este doar „o declarație propagandistică”.

• **Colaborare româno-britanică în domeniul Apărării**

Ministrii Apărării din România și Marea Britanie, Gheorghe Tinca și Michael Portillo, au semnat un acord de colaborare în industria de apărare. Portillo s-a arătat destul de puțin convins de posibilitatea integrării României în NATO în primul val: „Statele care nu vor intra de la început și cele care nu vor intra deloc nu trebuie să se simtă lăsate pe dinafară. Dezideratul nostru este de a ne asigura că folosim la maximum gama de instituții europene ale securității, astfel încît să reducem riscul conflictelor”.

Marti 30 iulie

• **ANL respinge colaborarea cu PNL (C)**

Comitetul de Coordonare al Alianței Naționale Liberale (ANL) a respins solicitarea de aderare la alianță a PNL (Câmpeanu) și a Partidului „Ecologistii”. „În actuala formulă, avem forță suficientă pentru a reprezenta ceva pe scena politică românească și pentru ca, după alegeri, să formăm guvernul, împreună cu CDR și USD”, a declarat unul din liderii ANL, Horia Rusu.

• **Adrian Năstase propune PDSR-ul ministrului de Externe**

Liderul PDSR, Adrian Năstase, i-a recomandat ministrului de Externe, Teodor Meleșcanu, cu titlu personal, să se înscrie în PDSR, deoarece aparține de fapt echipei partidului de guvernămînt. Meleșcanu a primit și oferta de a conduce campania electorală a președintelui Ion Iliescu. Năstase a afirmat că relațiile dintre staff-ul de campanie al PDSR și cel al președintelui Iliescu trebuie să fie foarte strînse.

Miercuri 31 iulie

• **Comitetul Executiv al CDR**
Fostul președinte al Alianței Civice, Valerian Stan, a fost desemnat de către Comitetul Executiv al CDR drept directorul campaniei electorale a președintelui Convenției, Emil Constantinescu. Vicepreședintele PNȚCD, deputatul Remus Oprîș, a fost numit conducătorul campaniei electorale a CDR pentru alegerile parlamentare din toamnă.

• **PNL se organizează pentru alegeri**

Biroul Permanent Central al PNL a hotărît să realizeze fuziunea cu PNL-CD înainte de 3 noiembrie, de acest lucru urmînd să se ocupe chiar președintele partidului, Mircea Ionescu-Quintus. Totodată, Călin Popescu Tăriceanu a fost desemnat șef al campaniei electorale a partidului, scopul său principal fiind să coordoneze activitatea candidaților liberali pe listele CDR.

• **Meleșcanu nu s-a decis încă**
Referitor la sugestia de a adera la PDSR, ministrul de Externe, Teodor Meleșcanu, a arătat că decizia sa „nu poate fi luată sub presiunea unui context conjunctural”. Meleșcanu crede că prin rezultatele muncii sale

și a ministerului pe care îl conduce a contribuit și la realizările înregistrate de partidul de guvernămînt.

Joi 1 august

• **Ședință a Delegației Permanente a PDSR**

Delegația Permanentă a PDSR l-a audiat pe prefectul județului Dolj, Gheorghe Răducănoiu, în legătură cu efectele asupra imaginii partidului a scandalului în care au fost implicați copiii săi. Răducănoiu a hotărît să își dea demisia, alți pentru binele său, cît și al familiei. Pe de altă parte, liderii PDSR Oliviu Gherman și Adrian Năstase au anunțat că se vor pune la dispoziția Parchetului General pentru a elimina orice suspiciune privind implicarea lor în scandalul de corupție dar și că vor acționa imediat în instanță orice instituție de presă care le-ar afecta imaginea.

• **O nouă alianță electorală — ANLE**

Președinții PNL (C) și al Partidului Ecologistii, Radu Câmpeanu și Eduard-Victor Gugu, au semnat protocolul de constituire a Alianței Naționale Liberale Ecologiste (ANLE). Cele două formațiuni politice vor participa pe liste comune la alegeri și vor avea un candidat unic la președinție.

Vineri 2 august

• **Guvernul la valuta întreprinderilor de stat**

Executivul a decis să oblige circa 100 de întreprinderi și bănci de stat să schimbe valuta provenită din anumite exporturi la cursul oficial impus de BNR, curs ce este mult mai dezavantajos. Prin această decizie se dorește obținerea valutei necesare importurilor energetice, într-o perioadă cînd acestea au fost practic blocate.

• **PAC s-a înregistrat la TMB**
Tribunalul Municipiului București a aprobat cererea de reinscriere a Partidului Alianței Civice, conform noii Legi a partidelor politice. Cererea PAC fusese contestată de Alianța Civică, care nu a fost de acord cu denumirea formațiunii politice.

Sîmbătă 3 august

• **Clinton a semnat legea privind Clauza**

Președintele american Bill Clinton a semnat legea privind acordarea Clauzei națiunii celei mai favorizate pe bază permanentă pentru România. „Rezultatele excelente ale României în respectarea dreptului la emigrare liberă, progresul ei considerabil în stabilirea bazelor unei democrații de piață liberă și cooperarea ei susținută cu SUA au contribuit la facilitarea adoptării acestei legi”, a arătat Clinton.

• **ANL a început oficial campania electorală**

Prin lansarea la Iași a candidaturii lui Nicolae Manolescu pentru Senat, Alianța Națională Liberală (PAC și PL'93) a început oficial campania electorală pentru alegerile generale. Liderii celor două partide au declarat că obiectivul lor de perspectivă este fuziunea într-o singură formațiune politică.

• **PAR și UDC vor fuziona**

Partidul Alternativa României și Uniunea Democrată Creștină au semnat un protocol de intenție privind fuziunea celor două partide, se arată într-un comunicat emis de liderul CDR, Emil Constantinescu. După înscrierea la tribunal, PAR a devenit membru cu drepturi depline al Convenției Democratice.

Rubrică realizată de
MARIAN CHIRIAC

DIANA TURCONI

Alegeri în comuna Snagov: Satele votează „Cheia“

Prețul unui metru pătrat de pământ pe malul lacului Snagov este de 50-70 de dolari și chiar mai mult. Miza fiind mare, iar rolul primarului extrem de important, lupta pentru alegerile locale a încins spiritele și a tensionat puternic lumea satului. Învingător în cel de-al doilea tur de scrutin a ieșit Nicolae M. Marinescu, reprezentant CDR, care l-a înlăturat din fotoliu pe actualul primar, Teodor Biriș (PUR), om bogat și cu relații sus-puse. Sarcina noului ales nu va fi ușoară, satele fierb de nemulțumiri: oamenii nici măcar nu și-au primit pământurile, conform Legii 18, nemulțumiri de proprietate; mijloace de muncă nu au, dobinzile pentru împrumuturi la Banca Agricolă sînt strivoțoare. Agroturismul ar putea constitui o perspectivă fericită pentru comună – dar și pentru bucureșteni.

De cum părăsești șoseaua națională și o iei spre dreapta, urmînd indicatorul Snagov-Sat – pe locurile de unde cu numai cîțiva ani în urmă excavatoarele lui Ceaușescu au smuls din pământ căsuțe de paie, acoperite cu stuf –, încep casele tranziției: care de care mai sumețită și mai înzornată. Nici un plan de sistematizare nu le-a aliniat la drum și la normele obligatorii ale tradiției sau bunului-gust. În satele unde altădată nu găseai măcar o coajă de piine se manifestă azi și o altă față a tranziției: chioșcurile, tarabele, cărciumile vînd, în marginea șoselei, nu numai ceapă și dovlecei, dar și înghețată *made in Italy*, Pepsi, băuturi scumpe, țigări Kent, banane, portocale.

Adversități, acuze, calomnii

Dar nu diferența de relații și de avere tensionează, în aceste zile, lumea celor cinci sate ale comunei – Tîncăbești, Vlădiceasca, Ciofliceni, Ghermănești, Snagov; motivul principal sînt alegerile pentru funcția de primar. În răstimpul dintre cele două scrutini, după-amiezele, un camion și citeva autoturisme au străbătut satele, cu destulă zarvă, cu pancarte și îndemnuri de „Votați cheia! Nu transformați comuna în moșia lui Biriș!”. Primul tur de scrutin se desfășurase aparent în liniște; participaseră candidați ai diverselor partide politice – PDSR, PRM, PUR, PUNR, PAC, CDR și doi independenți. Învingător a ieșit actualul primar, Teodor Biriș; după el, la o diferență de 300 de voturi, s-a situat Nicolae Marian Marinescu, reprezentant al Convenției Democratice și fost primar al comunei în perioada 1990-1992. Temîndu-se de o victorie definitivă a lui Teodor Biriș, candidații au hotărît, de unanimitate, că își vor da voturile celui de pe locul al doilea; orgoliile personale au cedat în fața imperativului de a salva comuna de o nouă „domnie Biriș”.

Atmosfera s-a încins. Federația Națională a Revoluționarilor din România declară că „susține candidatura d-lui Biriș la postul de primar și își

asumă responsabilitatea”. Jurnalul de Snagov, săptămînal de informație, atitudine și publicitate, aruncat peste gard, gratis, în curțile sătenilor, îndemna: „Votați balanța. Votați Biriș” – și făcea portretul „Tovarășului Marinescu”. „Derbedeului-șef”, „golaniului-huligan de la Universitate”, „hoț, impostor, parvenit și burtă-verde” i-au fost glorios amintite toate „faptele comise pe cînd a ținut în pumni destinele fostului CAP, precum și cele din perioada cînd a ocupat în mod clandestin fotoliul de primar”. Nimic nu a fost menajtat, iertat, uitat. În același spirit, coaliția candidaților a fost numită „pact cu diavolul”, „afacere murdară” etc.

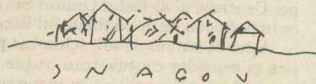
La rîndul său, propaganda împotriva actualului primar nu s-a dovedit mai blîndă; au fost epuzate toate resursele de indiscreție și discreditare. I-au fost puse într-o lumină crudă originea și meseria – țigan muzicant care s-a produs prin localuri și pe la nunți –, titlul de „profesor”, alăturat numelui său nu poate fi decît ridicol, se-nțelege! Au fost inventariate averile acumulate prin vînzări frauduloase de pământ: aproximativ două milioane de dolari; i-au fost numărate pogoanele – 4; bodyguardii – 10; amantele – nenumărate. I-a fost, mai ales, discutată culoarea politică, doar în aparență cameleonică – PUNR, PDSR, PUR –, și episodul de afaceri fructuoase cu Stoica și Funar. În fapt, el e omul Puterii, prieten cu Văcăroiu și cu securiștii din PUR, un partid „curat-murdar”.

Om bogat

Duminică 16 iunie stăm de vorbă la Casa de Cultură din Ghermănești – una din cele 4 secții de vot din comună – cu președintele de comisie, inginerul silvicultor Romeo Mocanu: „Atmosfera e foarte tensionată, sătenii au înțeles că votul lor poate schimba ceva – în bine, speră ei; au suferit de-ajuns, sînt nemulțumiți”.

În fața secției de votare, un bărbat cărunț, masiv, îmbrăcat într-un costum cenușiu, elegant, salută jovial în dreapta și în stînga, strînge mîini, zîmbește mult, glumește, uneori se încrunță brusc: e primarul Teodor Biriș. Acceptă să stea de vorbă, e crispat și plin de minie: „Primul tur de scrutin s-a desfășurat în liniște, am cîștigat la distanță de Marinescu; atunci s-a făcut «monstruoasă coaliție», hotărînd, cu toții, să-l susțină pe el. Un mincinos, un hoț; le-a promis susținătorilor săi că le va da cite un hectar de pământ. De unde să le dea? – asta-i fraudă electorală. Și-a făcut propagandă însoțit de o șleahtă de bețivi și copii. S-au adunat în fața casei mele, mi-au strigat injurii, au dat cu pietre, cu sapele. Poliția nu a intervenit, l-am avisat însă pe generalul Voicu și pe ministrul de Interne. Au trimis trupe speciale. Ce a făcut Marinescu pentru sătenii? – a cedat Perişului 100 ha din pămîntul comunei noastre! Ce am făcut eu? Am cîștigat de la IAS, de la Avicola și de la ferma Vlăsiei 193 ha – și mă mai ju-

dec cu ferma pentru 68 ha. Cît pentru viitor – am obținut hotărîre de guvern să aduc gaze în comună și voi instala, curînd, o nouă centrală telefonică automată. Mai am și alte planuri, sînt termin blocurile începute de Ceaușescu și aflate acum în paragină; aici vor primi locuință demolații care încă nu au una!”. La întrebarea dacă în timpul mandatului său s-a îmbogățit, așa cum se afirmă, și dacă are prietenii importanți în sfera Puterii, primarul Biriș răspunde oarecum sfidător: „Sînt un om bogat, desigur. În 1992, înainte să fiu ales primar, aveam 1 milion de lei, cîștigați de pe unde am cîntat. Mi-am recuperat și cele 4 pogoane, dreptul, după acte, al nevestei mele. Da, Nicolae Văcăroiu îmi este prieten și declar că pentru binele comunei voi fi prieten cu prim-ministrul, oricare va fi acela. Cît despre relația cu PDSR-ul, am plecat din partidul de guvernămînt la PUR, pentru că nu am vrut să joc așa cum mi se cînta”.

Om sărac

Așezat pe un scaun, chiar lîngă intrarea în secția de votare, dar retras, se află contracandidatul lui Teodor Biriș, inginerul agricol Nicolae M. Marinescu: un bărbat puțin trecut de 50 de ani, înalt, cu o siluetă zveltă, îmbrăcat sportiv. Răspunde simplu, zîmbind măsurat celor ce îl salută. Are o distincție discretă, neregizată și nu se străduiește deloc să fie jovial: „Eu nu vîn cu planuri demagogice, hazardate” – spune el. „Mă gîndesc în primul rînd să redau viața lacului Snagov, aflat astăzi în stadiul de bală sufocată de plante și poluată cu insecticidenți. În comună trebuie să fie practicat agroturismul: turiști care să vină atrași de lac și împrejurimi; ei vor cumpăra produsele satelor și chiar pot locui, cu chirie, pe la oameni. Așa va prospera comuna noastră”. Despre actualul primar, ing. Marinescu ar prefera să nu vorbească; ne spune totuși: „Teodor Biriș e un om cu bani mulți, ceea ce nimeni nu ar putea afirma despre mine. El și-a putut permite să-și cîștige electoratul cu piine, zahăr, ulei și altele. Eu, în lipsă de posibilități materiale, am organizat o campanie de alt fel – puțin cam gălăgioasă, recunosc, dar care n-avea de ce să supere pe nimeni: treceam cu mașinile citorva susținători ai mei și îndemnam oamenii să voteze cheia. Nu am folosit presa locală să-l ponegresc pe primar. M-am ferit să jîghesc. Totuși, campania mea l-a infuriat teribil. Ieri, bodyguardii primarului au încercat să provoace un scandal: unul s-a apropiat de mine și m-a palmuit. Ce să pretinzi unui om fără educație și pregătire, cum e Biriș? A tratat comuna de parcă ar fi negociat prețul pentru orchestră, la o nuntă. Nu e de mirare că satele fierb, că oa-

menii sînt profund nemulțumiți; nu și-au primit pămînturile, iar puștinilor care au primit nu li s-au dat titlurile de proprietate. În schimb, numai în primele 7-8 luni ale mandatului său, actualul primar a realizat, din vînzări de pămînt, 87.000 de dolari. Am dovezi. A vîndut, de exemplu, tot izlazul din satul Snagov. Acum pretinde că a părăsit PDSR-ul din anumite motive – de fapt, a fost exclus. Dar, la drept vorbind, intrînd în PUR, primarul dovedește că tot omul Puterii rămîne. Antena 1 și Cornelius Roșianu de la TVR 1 i-au fost aproape, zilele acestea”.

Pămînt de împrumut, muncit cu palmele

Într-adevăr, oamenii sînt nemulțumiți. S.A., văduvă din Vlădiceasca, se plînge: „Noi l-am ales pe Biriș și, uite, după 4 ani nu am primit fie pămîntul, fie punerea în posesie, fie titlurile. Ne dă așa, azi ici, mâine colo, ca de împrumut. Sînt familii care nu au măcar un pic de pămînt, să strîngă toamna de pe el ceva bucate. De mijloace de lucru ce să mai vorbim – nimic. Mai au unii cite un cal și o căruță, atât!”. P.I., din Ciofliceni, afirmă: „De departe, sînt cumva înrudit cu Biriș, dar trebuie să spun că s-a purtat urit cu satele. Apoi, cine nu-i cu el e împotriva lui, drept care preotului nostru nu i-a dat aprobare să tragă lumină la casa parohială”. E.N., din Ghermănești, e disperată: „Trebuie să am muncit două pogoane, lîngă pădure. Anul ăsta, în primăvară, primarul le-a dat unui paznic de la «Pacea» – unde se duce dumnezeul să petreacă. Nouă ne-a dat abia acum voie să punem ceva porumb aici, lîngă șosea, pe pămîntul care de drept e al altui om. Acasă sîntem 7 guri, o să murim de foame. Noi avem drept, conform actelor, la două pogoane, dar după 6 ani încă nu le-am primit!”. E.I., din Snagov, nu a primit punerea în posesie măcar pentru curte; ba, vrînd să concesioneze niște pămînt unor elvețieni, primăria i-a luat jumătate din loc. Pogonul familiei e în ferma Vlăsiei, de unde era aprovizionat Ceaușescu, iar astăzi actualul guvern. Cine să viseze că ar putea primi măcar un pumn de grîu de acolo? Cît despre mijloacele de lucru, doar asociația condusă de fostul președinte de CAP, d-l Ionescu, are niște tractoare. În rest, se muncete pămîntul cu palmele, ca acum un secol; nici animale de povară și tracțiune nu sînt, iar dobinzile la Banca Agricolă sînt enorme – cine are curajul să facă împrumuturi?

De la Tîncăbești la Snagov, cît ține comuna, oamenii se plîng de Teodor Biriș: nu ne-a dat, a luat, a vîndut, s-a îmbogățit.

Imediat după miezul nopții au bătut clopotele bisericii din Ciofliceni: cu 615 voturi în plus, Nicolae M. Marinescu a învins în cel de-al doilea tur de scrutin. El ne-a declarat: „Nu eu, Nicolae Marinescu, am cîștigat, ci noi toți – susținătorii mei, sătenii, Convenția Democratică. Acum, la treabă și să ne ajute Dumnezeu!”.

Acum,
GURDJIEFF-OSPENSKY CENTER
susține trei prelegeri introductive
începînd cu 17 august 1996.
Tel.: 660.80.82, 675.56.14.

TIA ȘERBĂNESCU

Victimizarea agresorilor Prefectul Răducănoiu, tatăl copiilor săi

Falsificarea prin reducere

Se spune - pe bună dreptate - că ruiele nu ți le alegi și că e nedrept ca cineva să plătească pentru faptele rudelor sale. În asemenea cazuri se invocă tradiția regimului comunist care condamna irevocabil o familie întreagă atunci când considera că un membru al său s-a făcut vinovat de ceva. Așa a procedat și Mihai Tatulici, realizatorul emisiunii „Deșteaptă-te, române” de la ProTV, în ediția de marți 30 iulie. Alegând ca temă relația dintre părinți și copii, M. Tatulici și-a propus s-o dezbătă prin prisma cazului Răducănoiu - îndelung comentat de presă în ultima perioadă. Sigur că nu acest accent - al raportului dintre generații, inefabil și impredictibil întotdeauna - era cel care caracteriza cu prioritate celebrul caz Răducănoiu. Dacă a redus întregul caz la această relație, M. Tatulici n-a făcut-o întâmplător și nici nevinovat. A mizat pe faptul că, alegendă o latură „sensibilă” din acest caz și spălînd-o îndelung în lacrimi părintești, regrete filiale și ofțări reporterecești, poate curăța cazul întreg. Operațiunea de falsificare prin omitere nu e o premieră nici în propaganda noastră și nici în cariera lui M. Tatulici. În realitate, cazul Răducănoiu este mult mai complex, mai grav și mai semnificativ pentru modul în care este administrată corupția în societatea actuală. După cum se știe, cei doi copii ai prefectului de Dolj, Constantin Răducănoiu, o fată și un băiat, ambii majori (avînd 19 și, respectiv, 20 de ani), au stîrmit un scandal la o discotecă din Craiova, soldat cu molestarea gravă a unei tinere - internată apoi în spital. Cei doi frați și-au urmărit victima pînă în apartamentul unei cunoștințe a acesteia, unde au intrat prin forță. Ulterior, s-a aflat că frații Răducănoiu nu erau la prima abatere de acest fel. Fiul mai bătușe chiar un polițist, iar fiica fusese mutată disciplinar la alt liceu, unde domnișoara Răducănoiu beneficiase din plin de statutul său special pentru a absolvi anul de studiu în pofida mediei 3 la matematică. Noul scandal al fraților Răducănoiu n-a trecut de data aceasta nesancționat, astfel că mica pereche de agresori a intrat la arest. N-a trecut însă multă vreme de la arestarea odraslelor prefectului și ofțerului care a îndrăznit să aplice legea, Gheorghe Bică, a fost destituit din funcție și mutat disciplinar în Filiași, iar cei doi vinovați au fost eliberați. Ziarele au relatat imediat că urmașii prefectului au sărbătorit evenimentul la o circumadă, după ce, la eliberare, declaraseră că întîmplarea constituie „lecția vieții lor”.

Învățăm cam greu copiii d-lui Răducănoiu dacă le-au trebuit atîtea scandaluri ca să priceapă o lecție, dar, în fine, mai bine mai târziu decît nicodată. Și cum singurul pedepsit din toată această afacere rămîne polițistul Bică, în urma comentariilor din presă, PDSR s-a văzut nevoit să recomande Guvernului destituirea prefectului Răducănoiu, iar ministrul de Interne, Tărăcilă (și el cadru PDSR), a suspendat destituirea ofțerului, ordonînd o anchetă asupra activității acestuia.

Așchile și trunchiul

În acest moment și-a progamat și M. Tatulici emisiunea. Invitatul ei de onoare a fost chiar d-l Răducănoiu, vestitul tată al copiilor săi, asistat de doi invitați ce simbolizau „generațiile” în discuție: un tînar (din partea fiilor) și o doamnă doctor ce reprezenta deopotri-

vă vocea părinților și „vocea” științei. Partea leului i-a revenit d-lui Răducănoiu, care a beneficiat din plin de compasiunea lui M. Tatulici. A fost întrebare cît de greu i-a fost, iar d-l Răducănoiu a răspuns că nimeni nu-și poate imagina cît de greu e să-ți știi copiii arestați. Lucru de înțeles, firește. Ar fi absurd să-i refuzăm d-lui Răducănoiu sinceritatea acestei suferințe. Numai părinte să nu fii în asemenea situații! E de înțeles și faptul că, după propria-i mărturisire, a muncit din greu, zi și noapte, pînă a ajuns să le ofere copiilor săi ceva mai mult decît a avut el în tinerețe. Lucru perfect normal. Aproape toți părinții fac același lucru și ei nu știu nicodată dacă le oferă îndeajuns de mult copiilor lor și nici măcar dacă aceștia sînt cu adevărat mulțumiți sau își doreau de fapt altceva. În acest punct, abstracție făcînd de efectele nefericite ale acestei strădăni, d-l Răducănoiu era convingător. S-a definit ca un „dur” care nu și-a oferit decît două concedii în douăzeci de ani. Numai că, încurajat de compătimiterea lui Tatulici (și a celor doi invitați care uitaseră și ei contextul și se aplecaseră grîulii asupra amănuntelor, psihanalizînd la nesfîrșit munca eroică a tatălui: „Poate că faptul că n-ați avut concedii și n-ați stat cu copiii?”), d-l Răducănoiu a îndrăznit mai mult și a introdus prima notă falsă - chiar în cadrul familial al emisiunii -, afirmînd: dar ce le-am dat eu copiilor mei? ei mergeau la discotecă, dar, neavînd bani, ieșeau afară și-și cumpărau biscuiți și sucuri de la chiosc. Ei, aici d-l prefect a devenit complet neverosimil. Cu sucuri și cu biscuiți nu se îmbată nimeni, iar odraslele sale erau în stare de ebrietate la ora cînd și-au făcut numărul. Din acest moment, d-l Răducănoiu n-a mai fost un tată îndurerat, ci - s-avem iertare! - un minciunos. Dar cei trei invitați nu s-au arătat contrariați de asemenea afirmație lipsită de onestitate, ci, dimpotrivă, induioșați. Așa că M. Tatulici a început să vorbească la telefon, în emisiune, și cu fiica Răducănoiu. Fiul a fost trecut sub tăcere intrucît bătînd chiar și un polițist era mai greu de victimizat. În plus, o fată impresionează - nu-i așa? - mai mult. Ce-a întrebato-o M. Tatulici pe Alina Răducănoiu? Ei bine, a întrebato-o dacă regretă ce i-a făcut tatălui ei, iar fata a răspuns afirmativ. Așteptăm curioși a

doua întrebare: dacă Alina regretă că i-a spart nasul fetei aceleia, dar întrebarea n-a venit. M. Tatulici nu era interesat să extindă regretele mai departe de familia prefectului și nici doamna doctor, nici tînarul direcție. Apoi M. Tatulici a întrebato-o pe Alina prefectului dacă i se pare că lumea e bine construită - ca și cum, prin singurul fapt că spărsese capul unei fete, agresoarea devenise o autoritate în problemele construcțiilor globale. Și pentru ca victimizarea agresorilor să fie completă și tupeul să atingă desăvîrșirea, a intervenit și tătucul, care i s-a adresat fiicei, spunîndu-i că el este vinovat: „Dacă nu eram eu prefect, tu nu pățeai ce-ai pățit”.

Vasăzică, așa gîndea d-l prefect! Că Alina nu e vinovată deloc; de vină era funcția tatălui, care i-a adus o blestemată de notorietate. De altfel, s-a bătut multă monedă pe acest lucru în emisiune: dacă nu erau copiii prefectului, nici nu ieșea un asemenea scandal! Adică, fata tăii ar fi putut să bată în liniște, fără ca cineva să se formalizeze. Dar și aici d-l Răducănoiu a introdus o notă falsă: căci dacă nu erau copiii săi, probabil că frații Răducănoiu n-ajungeau la acest scandal, fiindcă ar fi fost arestați de la precedentele. În plus, așifînd o asemenea mentalitate chiar pe micul asern, d-l prefect a demonstrat fără să vrea că și-a încurajat copiii în ieșirile lor.

În fine, un alt moment de adevăr involuntar a produs d-l Răducănoiu cînd, întrebato direct de un telespectator cum s-ar fi simțit dacă era tatăl fetei agresate, a evitat să răspundă. Mai mult, a calificat tot scandalul drept „o banală întîmplare”. Dacă prefectul consideră și acum că întîmplarea e „banală” și că fata sa nu e vinovată decît de faptul că e fiica prefecturii, atunci concluzia emisiunii e mai simplă decît pare la inițial: așchile n-au sărit departe de trunchi.

„Prostește-te, române!”

După cum s-a înfățișat singur în această emisiune, d-l Răducănoiu e un

PORETR DE PREFECT CU TATULICI

• REVISTA PRESEI • REVISTA PRESEI • REVISTA PRESEI •

Copii prefectului văzuți de presă

Destituirea lt. col. Gheorghe Bică, la o săptămîină după ce dispusese arestarea copiilor prefectului de Dolj, a reamintit presei că acesta conducea și ancheta Romcereal, în care erau implicate persoane sus-puse din conducerea locală și chiar de la vîrfurile Puterii. Nu a fost, așadar, greu să se stabilească o legătură între destituirea ofțerului craiovean, arestarea copiilor prefectului și cazul Romcereal. PDSR a existat vreo legătură între aceste lucruri. Iată cîteva reacții culese din presă pe marginea acestui subiect:

• Oliviu Gherman, președintele PDSR, crede că este vorba despre o vendetă politică: „Copii nu pot fi disculpați de aspectele de vină pe care le au, dar această vină a fost bine instrumentată, bine provocată, bine folosită și mai ales extrem de bine sancționată în comparație cu cele ce s-au întîmplat” (Evenimentul zilei, 17 iulie). • Colegul său Adrian Năstase crede însă altceva: „Odraslele prefectului trebuie judecate după faptele lor, iar Răducănoiu ar trebui să-și educe copiii” (Libertatea, 23 iulie). • Despre demiterea ofțerului Gheorghe Bică, Gherman se pronunță astfel: „Ea este o decizie normală, acesta fiind simpatizant PD” (Libertatea, 22 iulie). • IGP se străduiește în zadar să demonstreze că decizia nu are nici o conotație politică: „Decizia de sancționare a lt. col. Bică s-a luat pe data de 8 iulie, cu două zile înainte de scandalul care a dus la arestarea copiilor

prefectului” (Adevărul, 23 iulie). • Colonelul Bică crede însă altceva: „IGP vrea să termine cu mine” (Ziua, 21 iulie). • Președintele Ilescu intervine în apărarea PDSR, declarînd că: „Nu este nici o legătură între scandalul în care sînt implicați copiii prefectului și măsurile luate împotriva cadrelor Poliției Craiova”, pentru că ancheta IGP referitoare la colonelul Bică „a fost realizată înaintea respectivelor incidente” (Adevărul, 23 iulie). • Ion Solcanu, vicepreședinte al PDSR, este mai „subtil”: „col. Bică nu trebuia demis chiar după arestarea copiilor Răducănoiu” (Adevărul, 22 iulie). • Acest lucru îl face pe Dumitru Tinu să exclame: „Gestul precipitat de a-l sancționa (...) trădează starea de nervozitate a conducerii PDSR după înfrîngerea din alegerile locale” (Adevărul, 22 iulie). • Decizia ministrului Tărăcilă de a anula dispoziția șefului IGP de mutare la Filiași a ofțerului Bică este văzută de Ziua (25 iulie) astfel: „Se urmărește scoaterea generalului Costică Voicu de sub acuzația de nealță disciplinară a PDSR și punerea pe ministru PDSR Tărăcilă a pecetei de om corect, principial”. Adevărul (25 iulie) este mai vehement: „PDSR s-a speriat de reacția electoratului în cazul huliganilor Răducănoiu”. • Ziua (2 august) informează despre prezența prefectului de Dolj la ședința Delegației permanente a PDSR de unde: „a plecat cu demisia în buzunar gata să i-o înmîneze lui Nicolae Văcăroiu”. Nu se știe cum va reacționa acesta dat fiind că decamdată premierul este în vacanță. (Iulian Anghel)

CONVENȚIA – forma principală de

A venit vremea să învățăm și din victorii, după ce atâta vreme am învățat din înfrângeri

Mihaela Cutuș (TELE 7abc): La sfârșitul săptămânii trecute a fost publicat un sondaj de opinie al Centrului de Sociologie Urbană și Regională, care pune pe primul loc în referințele electoratului român Convenția Democratică. Ce ați simțit după ce ați citit acest sondaj de opinie? Cum l-ați recepționat?

Emil Constantinescu (președintele CDR): L-am simțit ca pe o împlinire a unei munci foarte dure de 4 ani (ceea ce am numit „galera politică”), care nu se vede, și înseamnă pregătirea de resurse umane, mii de ore de contact cu oamenii. Și iată că, după alegerile locale care, la nivelul consiliilor județene ale municipiilor, ne-au plasat pe primul loc, vine și acest sondaj care confirmă că astăzi Convenția Democratică este prima forță politică din România. Noi am avut o ședință a Consiliului la care am analizat rezultatele alegerilor locale numai din punctul de vedere al deficiențelor. Sigur, am spus acolo că, după ce am învățat atâta timp din înfrângeri, a venit vremea să învățăm și din victorii. Acest rezultat bun are pentru noi un singur sens: să ne pregătim mai bine pentru câștigarea alegerilor parlamentare și prezidențiale.

M.C.: Bine faceți, pentru că mulți dintre cetățenii acestei țări își pun mari speranțe în dumneavoastră. Am fost la sfârșitul săptămânii trecute undeva, în zona Sibiului, unde toată lumea spunea: „Domnule, gata!, anul ăsta vom izbândi!”. Acest „vom izbândi” înseamnă că se va schimba ceva în societate. Sinteză pregătiți să răspundeți acestei încrederi?

Ion Diaconescu (președintele PNȚCD): Sigur că da. Bucuria este mare nu numai pentru că situează Convenția pe primul loc, dar procentajul care ni se atribuie ne dă sentimentul că după aceste alegeri se poate realiza un guvern al Opoziției, cu o majoritate clară în Parlament, deci de mare stabilitate.

M.C.: Să recunoaștem însă că în cadrul Convenției Democratice au fost tot felul de mișcări, de regrupări. Zilele trecute s-a discutat despre rămânerea sau nu în Convenție a PNL-CD, despre o fuziune cu PNL. Cum s-a rezolvat din interior, domnule Quintus?

Mircea Ionescu Quintus (președintele PNL): Revin întâi la prima întrebare, pentru că am avut un sentiment puțin diferit de al colegilor mei. În afara satisfacției firești, am simțit o mare grijă față de responsabilitatea pe care o avem împreună față de cetățenii acestei țări, care își îndreaptă spre noi singura și disperată lor speranță. Aceasta înseamnă datoria de a trimite în Parlament și guvern oamenii cei mai capabili. Am satisfacția că Delegația noastră Permanentă, cu o imensă majoritate (peste 100 voturi pentru și numai 2 împotriva) ne-a mandatat pe noi, cei din Biroul Permanent Central, să trecem la acele măsuri organizatorice care să ducă la fuzionarea celor două partide, care de altfel se și numesc Partide Național Liberale. De fapt, amîndouă ar trebui

să ne numim Partide Național Liberale – Convenția Democratică. Acest proces de fuziune nu se va putea realiza probabil înainte de alegeri. Sintem hotărâți ca întreaga forță să se îndrepte spre susținerea campaniei și spre obținerea victoriei. Nu putem să dispărăm aceste forțe pentru a pregăti un Congres, dar trebuie să ne înțelegem foarte bine cu partenerii noștri și să găsim căile unei perfecte colaborări în Convenția Democratică.

Emil Constantinescu,
președintele CDR

Partidele și formațiunile civice din Convenție au vocația colaborării

E.C.: Foarte multă lume a fost impresionată cu 2-3 ani în urmă de discuțiile nesfârșite, alimentate în mass-media, pe baza divergențelor din Convenția Democratică. Așa cum am spus și în interviul din „22”, de 4 ani am fost însărcinat să gestionez o criză. Orice alianță funcționează cu dificultate, deoarece cuprinde partide cu interese specifice; fiecare partid dorește să aibă mai mulți deputați, mai mulți senatori, să nu-i fie ștearsă poziția doctrinară. Într-o alianță toți pierd și toți câștigă. Opțiunea trebuie s-o faci între a avea totul din ceva ce poate să devină nimic (dacă rămâi în fața Parlamentului) sau a avea puțin din ceva care poate să devină foarte mare. Partidele care au rămas în Convenția Democratică (nu mai spun de formațiunile civice care, de fapt, nu cer nimic și rămân numai din devotament, pentru democrație) au vocația colaborării. Este ceva foarte important. Noi putem oferi de la început țării un guvern foarte stabil, cu oameni care timp de 4 ani au probat vocația cooperării. Cine n-a făcut față la această cedare reciprocă în numele unui scop înalt, a plecat din Convenție.

Gabriela Adameșteanu (revista „22”): Mulți dintre colegii noștri din presă spun că deja Convenția se așează pe laurii victoriei și că la fel s-a întâmplat și în '92. Nu sint de părerea lor, dar cred că ar fi

bine să aducem în discuție și reproșurile ce vi se fac. **Imediat după alegerile locale (și pârind a nu fi rezultatul unei înțelegeri în Convenție), s-au și aruncat unele nume de viitori prim-miniștri, și s-a ajuns la o dispută pe tema: politică sau afaceri?** care mi s-ar părea interesantă de reluat și aici. Ați spus că pregătiți o guvernare împreună și, totuși, iată că unul dintre dumneavoastră aruncă deja extrem de repede un nume de prim-ministru (Viorel Cataramă), ce n-are asentimentul tuturor.

Este riscant să avansezi o listă de guvern cîta vreme nu-ți știi alianțele

I.D.: Nu este ceva specific doar alianței noastre, este o boală a societății românești, rămasă din perioada comunistă. Democrația e în fază incipientă, există o puzderie de partide care, în general, nu s-au constituit pe niște doctrine, pe un program stabil, ci în jurul unor personalități. De aceea este această mișcare permanentă. Fiecare caută tot felul de alianțe, le fac, le desfac – un fenomen specific perioadei pe care o traversăm. În ceea ce privește fixarea unui guvern-fantomă, dacă am trăi într-o societate cu o democrație stabilă, cu două partide mari care se rotesc la conducerea țării în mod aproape automat, ar fi normal ca partidul din opoziție să-și facă publicitate prin guvern pe care înțelege să-l promoveze la conducerea țării. Dar într-un peisaj politic ca al nostru, cu o multitudine de partide și unde, după toate probabilitățile, guvernul viitor va fi rezultatul unei colaborări între mai multe alte forțe, este riscant să avansezi o listă de guvern, pentru că, întâi de toate nu știi exact cu cine vei face alianțele și nu știi ce rezultate vor avea ceilalți parteneri. După părerea mea, anunțarea unei liste, a unor nume de miniștri, îți limitează libertatea de mișcare. Dintr-o dată te vezi încadrat în niște tipare, care fac aceste negocieri mult mai dificile. Cînd avansezi un nume, respectivul este satisfăcut, dar mai sînt vreo 10 care aspirau la acest post și care se supără. Și atunci superi o mulțime de oameni, fără să ai certitudinea că pe acel om îl vei putea promova, pentru că va fi jocul alianțelor. Aceasta a fost ceea ce a condus partidul nostru în a nu avansa nume. Sigur că au circulat nume și la noi, și în cercurile noastre intime se discuta, dar toate acele nume care au circulat nu sînt candidaturi oficiale.

M.I.Q.: De fapt, întrebarea mă viza pe mine. Noi nu am făcut această propunere decît conducerii Convenției, pentru a putea fi luată în discuție la momentul oportun. Interesează mai puțin că ea a ajuns în public, de ce a ajuns și cum a ajuns. Noi nu facem nimic care să stea undeva sub mese, ceea ce discutăm, mai curînd sau mai tîrziu, totdeauna mai curînd, ajunge în opinia publică. Noi am contraracat atitudinea adversarilor înrăiți ai Convenției, care au spus că-i așa de slabă această Convenție, că nu

este în stare să propună o persoană pentru funcția de prim-ministru. Și de atunci au apărut o serie întreagă de nume, toți pot fi foarte buni miniștri, hai să nu zic prim-miniștri.

G.A.: Dar dumneavoastră ați rămas la același.

Ne batem să câștigăm alegerile, nu între noi, pentru niște funcții

M.I.Q.: Am rămas. Noi știm de fapt care sînt persoanele cele mai potrivite și pe acestea le vom alege. N-am dorit să spunem: noi am propus primii și gata, avem și prim-ministru. Nici nu ne-am gîndit la așa ceva. Toată această propunere a sfîrșit un interes în opinia publică, care nu este în nici un caz defavorabilă Convenției și nici partidului nostru. Propunerile noastre sînt departe de a crea disensiuni în Convenție. Adversarii noștri așa au interpretat: „iată, au început să se bată „țărăniștii” cu „liberalii” pentru funcții. Asta este un mare neadevăr. Noi ne batem să câștigăm alegerile, nu ne batem să ne promovăm neapărat niște oameni în anumele funcții.

E.C.: Mi se pare cel puțin ciudat că, după ce toată presa ne-a somat: „comunicați odată guvernul, care este primul ministru”, apare această reacție în momentul în care începe un proces normal. Noi nu ascundem că într-un consiliu foarte vechi al CDR am cerut partidelor să facă propuneri pentru oameni capabili să intre în guvern și chiar pentru prim-ministru. Reacțiile au fost diferite. PNL-ul a zis: „Trebuie să facem propuneri”. PNȚ-ul

Ion Diaconescu,
președintele PNȚCD

a spus: „Punctul nostru de vedere este că vom hotărî acest lucru (primul-ministru) la momentul potrivit.

G.A.: Știm că sintezi foarte bun negociator. Dar opinia dumneavoastră care e?

E.C.: În cadrul Departamentului de Resurse Umane există diferiți oameni pregătiți să preia anumite probleme. Contractul cu România și Programul de guvernare pe care-l vom prezenta în septembrie sînt rodul muncii a peste 110 oameni care au lu-

opozitie împotriva Puterii

crat timp de 2 ani de zile: academicieni, șefi de institute. Unii dintre ei nu doresc să participe la un guvern, alții însă doresc participarea. Din acest grup trebuie să apară cei care doresc să se îndrepte spre executiv. În timpul campaniei electorale cei vede oameni tineri, ați văzut că și la alegerile locale noi am adus ca primari oameni de 30-45 de ani, iar în consilii, oameni cu experiență.

M.C.: Vreau să vă reamintesc că sintem în vara acestui an, alegerile sînt în toamnă, încă nu știu sigur că lucrurile vor sta așa cum vă doriți dumneavoastră. Între timp s-au mai format cîteva poli în viața politică: Alianța Națională Liberală, Uniunea Democratică de Centru, USD, care după sondaje stă bine, nici PDSR nu pare pe moarte. Ce strategie electorală aveți?

Nu risipiți voturile!

I.D.: Ca strategie electorală în 1946, la inițiativa lui Iuliu Maniu, s-a constituit împotriva ocupantului sovietic un singur pol al opoziției. Chit că s-a mers pe liste separate, toată lumea era conștientă că exista de fapt o singură opoziție. Atunci s-a făcut o concentrare a forțelor, adică electoratul a înțeles acest comandament național, sloganul „Nu risipiți voturile!”. Toți s-au concentrat pe un singur pol. Mergînd pe aceeași linie, Opoziția este reprezentată de un singur pol (sigur, o să ziceți că sînt partinic), care este polul Convenției. El nu este de o singură culoare (cum a încercat să se spună, că este creștin-democrat), avem și formațiuni liberale și formațiuni ecologice și formațiuni civice. Și, mai mult, există în conștiința majorității electoratului român ideea că această Convenție reprezintă forța principală de Opoziție împotriva Puterii. E bine să fie această concentrare de forțe, pentru ca să putem asigura în toamnă o majoritate parlamentară clară, care să genereze un guvern stabil. Deci, fără să ofensăm celelalte partide din Opoziție, tactica noastră trebuie să aibă în vedere ideea cu care s-a pornit la drum, de unitate a întregii Opoziții. Cei care vorbesc acum de nevoia de unitate a Opoziției, pot să vină ori să rămînă în cadrul acestei Convenții.

M.C.: Dacă alte forțe importante din Opoziție ar intra în Convenție, ar avea o poziție defavorizată față de PNȚCD sau PNL?

I.D.: Nu există un premiu special pentru vechime în muncă.

M.C.: Atunci de ce nu vin?

E.C.: Partidul Alternativa României a venit pe ușa din față. S-a negociat la nivelul ponderii și al cadrelor pe care le reprezintă. Nimeni nu a împiedicat partidele „mici” să devină partide „mari”.

I.D.: Piedica principală în calea acestei unități a întregii Opoziții sînt orgoliile, fiecare dorind să aibă o poziție mai bună, locuri mai multe. Toate partidele, toate alianțele se confruntă cu această problemă. De aceea, noi recurgem la niște sondaje de opinie care să arate adevărata cotă după care să ne ghidăm la împărțirea acestui raport de forțe.

M.I.Q.: Mie nu mi se pare imposibil ca pînă la alegeri să mai intre în Convenția Democratică niște forțe, dar nu primești pe oricine. Ele trebuie să reprezinte din punct de vedere politic și moral o anumită altitudine, o atitudine și să contribuie prin forța proprie la forța Convenției. Se încearcă acreditarea ideii că această Alianță Națională Liberală ar fi un pol. Ea nu reprezintă un pol. Sînt două partide care nu sînt chiar atît de liberale. PAC-ul este de orientare liberală, dar cu o profundă preocupare care o duce mult spre social-democrație. PL'93 reprezintă liberalismul radical, neadaplat condițiilor sociale ale țării. Această Alianță nu o văd ca un pol de doctrină, ci ca un pol de interese. O selectare de interese care, după părerea mea nu sînt deloc în interesul Opoziției din România.

Telespectator (Constantin Stoian): Îmi doresc să ajung la guvernare Convenția Democratică, chiar dacă nu avem aceeași opțiune politică. Dar, aceasta se va întimpla, să zicem, pe la mijlocul lui decembrie. Cum credeți dumneavoastră că se va descurca Convenția la guvernare, cu o țară secătuită din toate punctele de vedere de nemernicii care au condus-o patru ani? Cum va intra în iarnă un guvern al Convenției Democratice după jaful pe care-l vor lăsa? Pentru încălzit nu vom mai avea. Pentru mîncat nu vom mai avea. Atunci ce va face Convenția: va arunca vina pe vechea guvernare? A doua întrebare: nu credeți că barometrul viitoarelor alegeri, pentru întreaga Convenție, va fi felul în care se vor achita de promisiuni primarul general al Capitalei și primarii Convenției? Dacă promisiunile făcute de echipa Ciorbea nu vor fi îndeplinite, nu va avea Convenția extraordinar de mult de pierdut?

E.C.: Vă dau dreptate în tot ce ați spus. În primul rînd, noi nu vom mai da vina pe alții. Ajunge! S-a dat vina pe moștenirea Ceaușescu, pe tranziție, pe guvernul Roman, Stolojan. Noi nu vom da vina pe nimeni. Noi am venit să spunem ce vom face noi, nu ce n-au făcut alții. O carte albă a guvernării va trebui să fie însăși făcută. Acum, în 1996, Curtea de Conturi prezintă bilanțul guvernării Roman și anunță că există bilanțul guvernării Stolojan. Dacă va rămîne la guvernare, guvernarea Văcăroiu va fi analizată prin anul 2020. Contractul cu România se bazează pe o argumentare financiară. Noi nu am negat că vom lucra pentru început pe un buget adoptat de vechiul parlament. Așa a pătî și d-l Ciorbea, știa că bugetul fusese adoptat cu o săptămînă înainte și cînd s-a instalat în scaunul de primar a constatat că fusese deja cheltuit în avans, iar Guvernul întîrzie, bineînțeles, să facă ajustările promise. Dacă primarii aleși de noi nu își vor face datoria, ne va fi foarte greu să ciștigăm.

G.A.: Sondajul CURS arată și că 47% dintre cei chestionați nu au încredere în partide. Parlamentul continuă să fie o instituție foarte nepopulară. Aș vrea să comentați aceste lucruri, și așa reveni la

dilema politică sau afaceri. Pentru că există această întrebare, – mai ales după scandalul SAFI –, dacă nu ar fi bine să vă delimitați de anumite persoane care deja au fost sancționate public.

I.D.: Lipsa de încredere în instituțiile de bază ale unei democrații (în partidele politice, în Parlament), este un lucru foarte grav și se datorează faptului că sintem o democrație incipientă. Lumea nu și-a format o conștiință civică, și au rămas urmele de la vechea propagandă comunistă că partidele politice, politica în general, ar fi un lucru rău. A contat și propaganda de după revoluție, din ultimii șapte ani, cînd țara a fost condusă de același regim. S-a căutat permanent să se arunce responsabilitatea pe singura instituție în care participa și Opoziția, adică Parlamentul. Aceste instituții au fost blamate pe nedrept, pentru că nu poate exista democrație fără partide politice, fără parlament. Propaganda aceasta se făcea în anii '35-'36 de către partidele care precizau o dictatură și tot așa vorbeau

Mircea Ionescu Quintus, președintele PNL

de partidele politice și de Parlament. Acum, responsabilitatea nu este nici a partidelor luate global, nici a Parlamentului luat în totalitatea lui, ci doar a partidului de guvernămînt care are și majoritatea în Parlament, a guvernului, și a președintelui țării. Acesta este responsabil de tot ceea ce se întimplă în țară. Parlamentul este o instituție, unde calcă toți și luptă fiecare; nu este ceva unitar, fiecare cu opinia lui și majoritatea decide.

G.A.: Sînt și anumiți parlamentari care lipsesc.

„Să nu amestecăm viața politică cu lumea afacerilor.”

I.D.: Am fost o dată sau de cîteva ori în sală, la dezbateri în diverse parlamente din țările occidentale și am văzut că 10% din cei titulari sînt prezenți în sală. Vin numai la anumite voturi, sau doar cînd se dă un semnal de alarmă. În ceea ce privește compatibilitatea sau incompatibilitatea în

tre viața politică și lumea afacerilor, mă bucur de ce a declarat partidul pe care îl reprezint. Așa a fost în tradiția lui și socotim că a fost o atitudine corectă, pe care noi o respectăm cu strictețe și astăzi: să nu amestecăm viața politică cu lumea afacerilor. Sintem pentru o economie de piață. Sintem pentru o proprietate cît mai mare, pentru îmbogățirea oamenilor. Și sînt oameni care fac afaceri și în partidul nostru, dar nu cei care conduc, care dau tonul vieții politice. Eu nu mi-am permis să analizez ce se întimplă cu afacerile din ziua de astăzi, dacă sînt corecte sau nu. Dar, am spus: chiar corecte fiind, într-o țară ca a noastră, unde există încă foarte multă sărăcie, unde există valul acesta extraordinar de corupție, socotesc că este foarte potrivit ca în conducerile unor partide politice, ori cel puțin în partidele politice cu care colaborăm, să nu fie implicați liderii respectivi în afaceri. Opinia publică nu receptează favorabil acest lucru.

M.I.Q.: Noi respectăm tradiția Partidului Național Țărănesc și Democrat. Însă tradiția Partidului Național Liberal este alta! În diverse epoci, oamenii de afaceri au fost în fruntea partidului. Nu mă refer la Brătieni, deși nici ei nu erau departe de această lume, a afacerilor. Totul este să stabilim ce înțelegem prin om de afaceri? Dacă un om de afaceri este cel care creează locuri de muncă, conduce o întreprindere mare, găsind soluții pentru așa zisa protecție socială prin propriile sale exemple, cred că avem nevoie de asemenea oameni și ei trebuie puși acolo unde sînt de rezolvat problemele economice. Și eu cred că această diversitate de opinii din cadrul Convenției este forța ei. Nu vom ajunge niciodată să nu ne înțelegem. Avem puncte de vedere diferite și, cu argumente, cu soluții practice în fiecare moment, vom găsi rezolvarea.

M.C.: Cineva îl numea pe Corneliu Coposu „președintele moral al României”. Ce credeți că ar spune d-l Corneliu Coposu dacă ar fi acum aici?

I.D.: Dacă ar fi mulțumit de poziția Convenției Democratice și ca forță, și ca poziție morală. Cred că nu ne-am abătut cîtuși de puțin de la linia pe care am moștenit-o de la Corneliu Coposu.

M.I.Q.: Și eu cred că, acolo unde este – undeva deasupra noastră –, Corneliu Coposu este mulțumit că spiritul său dăinuie în Convenție.

E.C.: Nu-i putem aduce un omagiu mai profund, decît să îndeplinim marea lui dorință ca această opoziție care este Convenția Democratică să ciștige, să guverneze, să schimbe țara.

Fragmente din discuția purtată la emisiunea „Linia întâi” – pe post de televiziune TELE 7abc la 30 iulie 1996, avînd ca invitați pe Emil Constantinescu, președintele Convenției Democratice din România, Ion Diaconescu, președintele PNȚCD și Mircea Ionescu Quintus, președintele PNL. Moderatori: Gabriela Adameșteanu și Mihaela Cutuș.

DAN OPRESCU

Filosofia avortului

„Privacy“ – un termen încă inexistent în limba română

Alți autori (cf. deosebi Ronald Dworkin, *Feminism and Abortion*, în *New York Review of Books*, nr. 11/1993) par să sugereze că un asemenea feminism radical este mai degrabă un pas greșit, chiar dacă în direcția cea bună. Privatitatea (*privacy*) ar însemna mai multe lucruri, diferite: (1) întâi, ea ar avea un sens teritorial (cineva, acasă la el/ea, are libertatea de „a face ce vrea“); (2) în al doilea rând, sensul de confidențialitate (nimeni, într-o democrație, nu-i obligat să declare cum a votat în alegeri, întrucât convingerile politice țin de privatitate); (3) în al treilea rând, sensul de suveranitate asupra deciziilor personale. Anti-aborționiștii, catolicii, fundamentalisții etc. cred că femeia și fetusul sunt două entități deosebite și separate; dar, din perspectiva femeii, fetusul este o făptură ce are o formă de viață mai mult sau mai puțin omenească, fiind în același timp o parte a trupului femeii. MacKinnon chiar scrie că fătul este, din perspectiva femeii însărcinate, o parte a ei și, totodată, ceva deosebit de ea însăși.

Relația dintre femeie și fetus este una unică, deosebindu-se fundamental de toate celelalte relații omenești, căci femeia își asumă un rol creator în această relație. Investiția fizică și afectivă a femeii în noua făptură este într-adevăr fără egal, putând fi asemuită numai producției de către artist a operei de artă. În mod tradițional, discursul liberal în privința avortului neglijează acest important aspect al relației dintre femeia însărcinată și fetus.

Oprirea prin sarcină. Perspectiva feminismului radical

Din perspectiva feminismului radical, fetusul nu poate fi rezultatul intențiilor și creativității femeii, ci, mai curând, ceva ce i-a fost impus femeii în virtutea condiției ei subordonate în societate (subordonate din punct de vedere sexual, economic și politic etc.). Cum feminismul radical consideră actul sexual doar ca pe un viol, iar sarcina doar ca pe rezultatul fatal al necreatoarei subordonări a femeii, apare firesc să se socotească, dintr-o asemenea perspectivă, că avortul nu este o autodistrugere, o anihilare a ceva în care femeia s-a implicat în mod decisiv, cu întreaga ei ființă și personalitate.

Costurile de ordin fizic și psihic ale unei sarcini neplănuite și nedorite sînt inegal distribuite, iar femeia le suportă într-o măsură disproporționat de mare. Sarcina, pentru numeroase femei, presupune o raportare duală și ambiguă: pe de o parte, ele se identifică cu sarcina lor, iar pe de altă parte ele se simt oprimate de această sarcină. Cît privește oprirea prin sarcină, ea este resimțită ca provine dintr-o mai generală oprirea (sexuală, economică etc.). Soluția cea mai la îndemînă este aceea de a începe să-ți urăști bărbatul/partenerul, și ceva foarte comun ca, pentru femeie, sarcina să fie un prilej de a-i dezvă-

luită „răutatea“ (sau „micimea“, sau „prostia“, sau „nesimțirea“ ș.a.m.d.) bărbatului care „a lăsat-o“ însărcinată. Înțelepciunea comună este chiar de părere că, spre a fi „egală“ cu un bărbat, o femeie trebuie să fie cel puțin de două ori mai „bună“ (din punct de vedere profesional, să spunem).

Condiționări ale deciziei pro-avort

Prețul cerut de avort este însă socialmente și istoricește determinat, în funcție de mai multe nivele:

(a) nivelul individual (care privește femeia): este cel care implică luarea unei decizii (cu implicații medicale, morale, religioase etc.), ce afectează însăși făptura fizică a femeii; față de alte decizii „fizice“ (cum ar fi tăierea unghiilor, tunderea părului, luarea unui medicament pentru a combate febra, durerea de masele, constipația etc.), avortul implică o angajare a întregii personalități;

(b) nivelul cuplului: aici avortul poate fi considerat o traumă majoră; în genere, feminismul crede că a ad-

(c) nivelul familiei largite (care este afectată, chiar dacă nu află detaliile ce țin de privatitatea – *privacy* – femeii sau de cea a cuplului);

(d) nivelul comunității; este evident că avortul va fi văzut în mod diferit într-un sat izolat și într-un mare oraș contemporan;

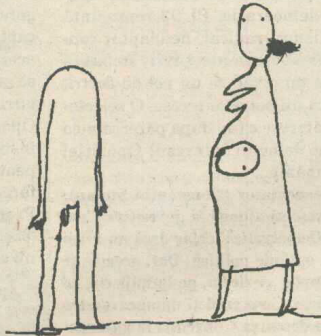
(e) nivelul național-statal: din pricina economice sau/și ideologice, diferite guverne vor avea politici demografice deosebite, pro-nataliste sau restrictive, ceea ce va duce la criminalizarea legală a avortului sau, dimpotrivă, la admiterea sa ca o metodă de rezolvare a anumite probleme demografice;

(f) nivelul global; creșterea generală a populației planetei nu este una

nu-i o persoană umană, care să aibă drepturi morale de sine stătătoare; el este, în același timp, o făptură ce produce consecințe morale, iar în această privință femeia ar fi cel mai bine plasată pentru a decide.

Robin West, o altă proeminentă feminista americană, este de părere că fundamentarea dreptului la întreruperea sarcinii pe baza privatității ar putea sugera că femeie ia hotărâri pe un temei egoist. În loc de privatitate (e de părere Robin West), femeie ar trebui să pună accentul pe responsabilitate (cf. Robin West, „Taking Freedom Seriously“, în *Harvard Law Review*, vol. 104, nr. 1/November 1990). De asemenea, ar mai exista și o responsabilitate implicată în posibilitățile materiale și afective de care se vor bucura eventualii copii, dar ținându-se totodată seama și de gradul împlinirii profesionale a părinților și/sau de munca pe care aceștia trebuie să o depună pentru comunitate/societate etc. Cîteodată, decizia de a avea o întrerupere de sarcină provine din realizarea faptului că partenerul este, din punct de vedere financiar și profesional, un iresponsabil, ori din aceea că societății nu-i pasă, la un moment istoric dat, de ceea ce se întâmplă cu copiii, ori de faptul că o mamă care lucrează are, îndeobște, infinite greutăți la locul de muncă și acasă etc. În orice caz, e important de subliniat că decizia de a întrerupe o sarcină apare în urma unui complex proces, în care argumente și responsabilități diferite (și adesea ireconciliabile) se întretaie și concurează. Cît privește aproape triviala problemă a „umanității“ embrionului și/sau fetusului, feministele de tip Robin West nu consideră – în mod implicit – că acesta ar fi persoană umană; altminteri, ar însemna că o femeie are dreptul să ucidă o altă persoană spre a-și întări legăturile cu alți oameni, sau pentru că soțul/partenerul ei este iresponsabil din punct de vedere financiar, sau pentru că slujba nu-i oferă destul concediu de maternitate plătit, sau pentru că statul nu finanțează destule creșe și grădinițe etc.

Subtitlurile aparțin redacției

Concluzia autorului acestui studiu, mult mai mare, aflat în curs de apariție, este că decizia întreruperii unei sarcini se referă pînă la urmă la înțelesul vieții și al morții. Avortul, ca și euthanasia, reprezintă o dilemă morală, religioasă și economică ce aruncă o lumină asupra confruntării dintre tribalism și anti-tribalism (consideră Dan Oprescu). Dar, după părerea sa, tribalștii sînt și unii anti-aborționiști. Trecînd, în aceste pagini, peste tragica istorie a interzicerii avortului în România ceaușistă, Dan Oprescu se oprește mai cu seamă asupra experienței occidentale. El include în feminisme necritic și reactiv opiniile pro-avort, ce consideră că femeia are dreptul de a face ce vrea cu trupul său, problemele avortului fiind doar cele strict medicale și, cîteodată, financiare.

mite că fetusul a fost conceput de femeie împreună cu un bărbat, în urma unor relații heterosexuale, ar slăbi poziția femeii, pentru că fetusul ar fi și „al lui“, iar atunci avortul ar deveni o problemă ce-l privește și pe bărbat, în calitatea lui de membru al cuplului. Recunoscînd rolul bărbatului în conceperea fetusului ar însemna, pentru feminismul radical, să se recunoască și participarea sa afectivă (dar și economică etc.) la întreruperea de sarcină, ceea ce ar limita „libertatea“ femeii de a dispune cum vrea de trupul ei, accentuînd oprirea ș.a.m.d. Ce-i drept, pot exista cazuri în care bărbatul dorește „înnămolea“ partenerii sale, iar a-i „turna“ trei-patru copii acesteia este văzută uneori ca o asigurare a fidelității femeii etc. Totuși, statistic, realitatea pare să fie alta: de obicei, bărbatul sugerează, presează, impune avortul, cîteodată chiar în cadrul căsătoriei, dar mai ales cînd relația respectivă s-a desfășurat, într-un fel sau altul, extra-marital. Îndeobște, sarcinile adolescente țin însă de starea de necăsătorială, iar iresponsabilitatea joacă un rol important în apariția lor. Dimpotrivă, cuplurile căsătorite (căsătoria fiind un prim semn al responsabilității, deși nu unul care să fie luat ca absolut) au, în genere, tendința de a avea o atitudine mai responsabilă (social, moral, economic etc.) față de capacitatea lor reproductivă, și asta indiferent de ideologia/religia împărtășită;

uniformă, în sensul că țările și regiunile bogate înregistrează o creștere naturală a populației mult mai redusă decît cea care are loc în țările și regiunile sărace; mari mișcări populacionale pot fi întrevăzute în viitor, cu toate consecințele economice, politice și ideologice ce sînt de așteptat.

Există o anumită dialectică a celor șase nivele pomenite mai sus, manifestată atît sub forma tensiunilor dinlăuntrul fiecărui nivel, cît și al tensiunilor ce au loc între felurile nivele. În genere, nivelele superioare au tendința să domine și chiar să nesocotească nivelele inferioare; de pildă, politica pro-natalistă în România lui Nicolae Ceaușescu a adus multe suferințe indivizilor și cuplurilor etc. Pe de altă parte, o politică restrictivă în domeniul populației (cerînd, să spunem, ca fiecare cuplu căsătorit să nu aibă mai mult de un copil) poate duce la nefericirea multor indivizi și cupluri, mai ales dacă în acea țară predomină încă setul de valori al comunității tradiționale, ce favorizează un mare număr de copii (în special băieți).

Dezbaterile actuale cu privire la semnificația avorturilor se concretizează numai în cele mai de jos cazuri asupra părerilor dacă embrionul/fetusul ar fi persoană umană din momentul concepției, dacă devine persoană după șase săptămîni, sau după 120 de zile, sau din clipa nașterii etc. Feminismul „înalț“ recunoaște că fetusul

IMPORTANT

**Publicăm mai jos lista
librărilor din țară în care
găsiți în fiecare săptămînă
revista „22“**

- Arad – C&M Anticariat, Str. Lucian Blaga nr. 2-4, tel. 0571/21.77.49
- Bacău – Librăria Humanitas, Str. N. Bălcescu nr. 12, tel. 034/14.60.42
- Brașov – Bibliopola (în incinta Agenției Teatrale), Str. Republicii nr. 4, tel. 068/14.41.38
- București – Librăria Sadoveanu, Bd. Magheru nr. 6, tel. 211.29.65; Librăria Humanitas (Librăria din fundul curții), Calea Victoriei nr. 120; Librăria Humanitas Kretzulescu, tel. 613.50.35
- Constanța – Librăria Sophia, Str. Dragoș-Vodă (în dreptul Prefecturii), tel. 041/61.50.77
- Iași – Librăria Humanitas, Piața Unirii nr. 6, tel. 032/21.55.68
- Piatra-Neamț – Librăria Humanitas (în incinta Galeriilor de Artă „Lascăr Vorel“), Str. Ștefan cel Mare, tel. 033/21.20.15
- Sibiu – Librăria Humanitas, N. Bălcescu nr. 16, tel. 069/21.14.34
- Timișoara – Librăria Humanitas, Str. Mercy nr. 1, tel. 056/13.31.80
- Tirgu-Mureș – Librăria Humanitas-Palas, Piața Trandafirilor nr. 57, tel. 065/16.78.63
- Turnu-Severin – Librăria Humanitas, Str. Crișan nr. 25 (Casa Tineretului), tel. 052/32.69.31

ADRIAN MARINO

Represiune și confesiune

(Urmare din numărul trecut)

Liviu Ioan Stoiciu: Jurnalul unui martor, 13-15 iunie 1990, București

La polul opus, scris de un profesionist al publicisticii și literaturii, este *Jurnalul unui martor, 13-15 iunie 1990, București*, de Liviu Ioan Stoiciu (București, Humanitas, 1992). Autorul este decis să facă o adevărată carte. În acest scop adaugă și articole personale, de epocă, scrise pe această temă. Este discursiv, exuberant, plin de asociații, confesiuni și reflexii. Trebuie adăugat imediat că Liviu Ioan Stoiciu este efectiv un spirit de bună-credință, muncitor, combativ, editorialist neobosit. Intențiile sale sînt indiscutabil pozitive. Numai că acest tip de jurnal-reportaj are exigențele sale obiective, foarte precise. Ele sînt adesea uitate pe drum și autorul redevine, de la o pagină la alta, ceea ce este în realitate: nici pe departe un „reporter”, ci un „om de literă”, un „poet”. De unde numeroase digresiuni și profesii de credință, și chiar scene de roman, subiectivități și judecăți foarte personale, care rup firul evenimentelor. Se toarnă mereu apă în vinul unor relații ce și-ar fi cerut păstrată gravitatea lor „seacă”, „uscată”, pînă la capăt. Doar că Liviu Ioan Stoiciu este un iremediabil scriitor beletristic, pentru care stilul publicistic, aparent simplu, direct, rece, percutant, păstrează încă destule secrete.

Nu se poate nega, pe de altă parte, că proiectul inițial nu are o bună bază de plecare. Își dorește o „*minimă împlinire a idealului de precizie*”, un „*suport obiectiv, credibil și ordonat al impresiilor*”, căci „*trebuie să fie martor pînă la capăt*” etc. Intenție, de bună seamă, laudabilă. Nu vrea, mai ales, să dea apă la moară „*celor ce-și inchipuie că tu faci literatură*” etc. Program excelent! Numai că „scriitorul” din Liviu Ioan Stoiciu este „mai tare”. Rămîne mai întîi o întrebare dacă stilul mult prea volubil, plin de familiarități și chiar de solecisme, este cel mai indicat în astfel de texte. Reținem doar cîteva expresii de acest tip: „*aha*”, „*mda*”, „*lupchii*”, „*bun*”, „*la naiba*”, „*fir-ar să fie*” și multe multe alte formule de genul acesta. Sau retorisme pur literare, expresii directe ale unui liric incandescent: „*Doamne, tu, în ceruri, de partea cui ești?*”. Sau: „*Încotro, suflete al meu?*”. În astfel de condiții, „jurnalul” pierde orice continuitate și obiectivitate. Evenimentele centrale, rupte, prezentate incoerent, se estompează, iar Liviu Ioan Stoiciu reușește tot mai greu să se adune, să se reculegă și să continue: „*București, 13 iunie 1990: unde am rămas?*”. Nu mai are, de fapt, mare importanță. Adevăratul sens al *Jurnalului unui martor* stă, credem, în altă parte.

Un participant direct, sincer și spontan la evenimentele își exprimă fără nici o inhibiție indignarea, repulsia față de întreaga mascaradă a „noii democrații”. Ceea ce face ca evocarea aproape a fiecărui moment fierbinte să se transforme într-o reflexie etică. Este stigmatizat, pas cu pas și în esență, „*dezastrul moral*”, „*un politi-*

cianism de două parale, fără pic de clarviziune (...), incoerență publică, veleitarism, oportunist și mediocrități politice”. Astfel de reflexii sînt foarte numeroase și bine justificate. Dar, semnificativ și simptomatice în același timp, Liviu Ioan Stoiciu nu se revindică de la nici un politolog modern. Citează în schimb, și cu mare satisfacție, din articolele polemice ale

Studiul de față reprezintă prima analiză sistematică a unor serii de scrieri inaugurate după '89 și constituind o noutate absolută în peisajul editorial românesc: ele stau sub semnul literaturii memorialistice. Tipologia lor este substanțial diferită. Avem de-a face, în opinia autorului, cu o „literatură a represiunii” (Povestea Elisabetei Rizea din Nucșoara, Mărturia lui Cornel Drăgoi și memoriile unei deportate în Bărăgan, Elena Spijajva, publicate în Rusalii '51. Fragmente din deportarea în Bărăgan). Acestui tip de texte i se adaugă amintirile din închisoare scrise cu conștiința mărturiei directe și neelaborate (Inchisorile mele de Vladimir Dumitrescu, Jurnal parizian și Jurnal londonez de D.C. Danielopol).

Jurnalele de exil sînt un alt tip de scrieri care în studiul autorului ocupă un loc important. Revelator în acest sens este Jurnal pe frunze de arțar de Corneliu Florea. În episodul actual se ocupă de jurnalele scriitorilor: Liviu Ioan Stoiciu - Jurnalul unui martir și I. D. Sîrbu - Jurnalul unui jurnalist fără jurnal.

lui Eminescu. „*Oare Mihai Eminescu a făcut politică?*”. Iar întrebarea sa nu este lipsită de echivoc. Și se poate, bineînțeles, discuta (și să nu fim de acord cu ea) și concepția eminesciană despre stat „*ca pe un product nu al rațiunii sau al unui contract sinalgmatic, ci al naturii*” etc. La care Liviu Ioan Stoiciu adaugă: „*Îl aprob încintat*”. Că pot să existe și unele analogii între politicianismul democrației române incipiente (în secolul 19) și politicianismul actual, post-decembrișt (la sfîrșitul secolului 20), nu contestăm. Numai că Mihai Eminescu, transformat de unii într-un simbol al Pieței Universității, nu poate deveni, în nici un caz, ideologul noii democrații românești. După cum n-a fost, nici pe departe, nici în secolul trecut.

Textul lui Liviu Ioan Stoiciu rămîne, oricum, un document de indignare și efervescență lirică, de sarcasme („*o, mult iubită și stimată Democrație Românească*”), de derută interioară adesea: „*Îmi vine să urlu! Suflet românesc, încotro?*”. El ilustrează modul în care un poet indiscutabil onest, încă insuficient clarificat ideologic, reflectă și interpretează evenimentele din 13-15 iunie 1990. Și astfel de mărturii profund subiective - dacă sînt citite cu răbdare și înțelegere - au semnificația lor.

Scriitori lucizi și cultivați I. D. Sîrbu: Jurnalul unui jurnalist fără jurnal

Confesiuni interesante, uneori inegale, dar semnificative pentru evoluția spirituală a unui scriitor în anii dictaturii, înțîlnim la Ion D. Sîrbu, *Jurnalul unui jurnalist fără jurnal, glose*, vol. I, Craiova, 1983-1986, ediție îngrijită de Marius Ghica (Craiova, Scrisul românesc, 1991). Scriitorul

cunoaște în ultima perioadă o fază de supralicitare, exagerată, după o lungă ignorare la fel de nedreaptă.

Trei aspecte irită, s-o spunem deschis, spiritul critic. Mai întîi, persistența tenace, invincibilă a mitului comunist. Nu-l putem acuza pe Ion D. Sîrbu că a fost, în tinerețe, ilegalist, că a fost și a rămas în esență, orice s-ar spune, un comunist. Este dreptul său. Inalienabil. Se repetă însă și cu acest comunist, să-i spunem... „naiv”, de bună credință, profunda autoamăgire cu care se salvează și azi comunistii de pretutindeni, după prăbușirea și eșecul evident al comunismului real. Da, comunismul a eșuat. Dar numai fiindcă a fost greșit aplicat, corupt, viciat de calitatea morală a materialului uman. În esență, el este și rămîne inatacabil. Ideal intangibil, evocat, în continuare, cu exaltare cel puțin naivă... (...) *Să ridicăm o nouă*

scriitorul este și un definitiv om de literă, vizibil obsedat că nu este jucat, editat și recenzat. Este, la drept vorbind, din nou, dreptul său. Legitimitatea sa psihologică nu poate fi pusă în discuție. Dar, în perioada de atunci, a urmărit succesul - la Tirgu-Jiu, Petroșani sau chiar la Craiova -, ce importanță mai avea, în plin proletcultism, în afara satisfacerii imediate, imperioase, a egolatriei literare? Chiar cu orice preț?!

Din fericire, latura pozitivă a *Jurnalului unui jurnalist fără jurnal* întrece cu mult aceste umbre. Este un foarte bun document - dacă nu chiar cel mai bun publicat pînă acum - despre modul cum represiunea comunistă modifică o stare de spirit inițial favorabilă, împinsă treptat spre critică, apoi spre rezistență culturală de un anume tip. Cu multe insistențe și adesea acute reflexii pe această temă centrală, scriitorul devine un antitotalitar radical, poate singurul de acest nivel. Ideologia este contrazisă de realitate, de bunul simț natural și, mai ales, de o foarte dureroasă percepție a vicilor naționale. Personal, credem că reacția de revoltă a lui Ion D. Sîrbu de aici vine, în esență, chiar dacă idealurile comuniste dezamăgite sînt încă puternice. „*Am căzut atît de jos pe scara morală, încît nimeni, în primul rînd în Partid, nu va mai găsi un colaborator cinstit, de încredere*”. De fapt, nici nu mai știm bine în ce tip ideologic să-l încadrăm pe autor: iluminist, pașoptist, narodnic, marxist, naționalist? Un text din 1945 despre *Condiția intelectualului* îi cere luciditate, să fie liber, dar și „*soldat curajos al valorilor-scop*”, cu „*dragoste față de poporul de jos*”, „*integrat istoriei patriei tale*” etc. Știe mai multe limbi, are o ascendență „cosmopolită”. Nu-i plac însă nici *American Way of Life*, nici ocupanții ruși, „*stupizi, inculti, altfel decît nemții, dar tot un fel de fasciști*”. Un spirit etic radical, inconformist, critic și individualist ar fi o definiție destul de exactă.

Marele adevăr este însă altul: lui Ion D. Sîrbu nu-i place, în primul rînd, cum este și cum se manifestă poporul român: plin de defecte, vicii și tare istorice. Credem că au fost folosite mai toate adjectivele negative posibile. Iată doar un citat-două: „*Noi, românii, sîntem un popor bătrîn, perwers, laș, dar deosebit de șiret și rezistent la rele*”. Sistemul totalitar pune capac la toate: „*Transmite frica, duplicitatea, semidoctia și imoralitatea prin chiul și hoție*”. Urmează numeroase sarcasme despre lipsa de responsabilitate, prostie, minciună, fușă-reală, lichelism, jaf etc. etc. Dar confirmarea cea mai semnificativă este alta: după cinci decenii de „*marginalizare și urgisire, mi s-a format un fel de reflex condiționat... nu pot gîndi decît în lanțuri, prin lanțuri, contra lanțurilor*”. Formulă excelentă, eminentă, a represiunii și revoltei conștiințelor antitotalitare. Merită citată și subliniată.

Adevărul literar și artistic nr. 330

- **Adolf Armbruster:** „M-am întors după ce am fost cumpărat cu 80.000 de mărci”
- **Constantin Olariu:** Jerca, Podgoria, Katanga - evocări bucureștene
- **Un mare artist al potretului fotografic: Eddy Novarro:** „Nimeni n-a pozat pentru mine, niciodată”
- **„Căsătorie de probă” la Costinești - Magda Mihăilescu**
- **La Sighișoara:** un „Woodstock” medieval

Criza gândirii economice contemporane

Din episoadele trecute:
 • **Revoluția este o ruptură violentă, rezultată din discontinuități acumulate** •
 • **Trăim într-o eră a discontinuității, caracterizată prin: 1. dezvoltarea rapidă a unei industrii bazate pe noi tehnologii; 2. trecerea la o economie mondială unică; 3. apariția unui nou pluralism instituțional** •
 • **Se formează acum „the knowledge society”** •
 • **În ciuda victoriei sistemului de piață, lumea suferă, la acest sfârșit de secol, de boli pe care știința economică nu știe să le vindece** •
 • **Anii '60 au fost vîrsta de aur a economiștilor** •
 • **Pe fundalul crizei globale a anilor '70 s-au produs și crize economice mondiale** •
 • **Ați interdependența, cit și concurența caracterizează economia mondială** •
 • **Asistăm la o criză a gândirii economice convenționale** •
 • **Economiștii sînt într-o derută intelectuală comparabilă cu cea din timpul Marii Depresiuni (1920-1933)** •
 • **Lester C. Thurow, profesor la Școala de Afaceri din Massachusetts, a scris pe această temă o lucrare fundamentală, intitulată Curente primejdioase. Statutul științei economice** •

Economiștii ar trebui să fie mai atenți față de dimensiunile sociale, politice și chiar estetice ale condiției umane

O critică deosebit de ascuțită face Thurow adeptilor „teoriei economiei bazate pe ofertă”: „girată de Milton Friedman și practică de către președintele Reagan”, care, după opinia sa, „plutește în afara concepției asupra lumii, bazată pe echilibrul prețurilor creat printr-un proces de licitație. Economiștii teoriei bazate pe ofertă se poartă cu modelele lor la fel ca dogmaticii religioși față de interpretarea Bibliei. Nu se permit nici un fel de abateri de la adevărul o dată revelat”¹.

Concluzia finală a lui Lester Thurow este că economiștii ar trebui să acorde o mai mare atenție dimensiunilor sociale, politice și chiar estetice ale condiției umane. El consideră că aceasta îi va face mai buni și i-ar face să tindă mai firesc spre o acceptare a politicilor „liberale”, care sînt greu de împăcat cu orice convenție economică.

Cercetarea transdisciplinară făcută și reorganizarea radicală universitățile

Este interesant de remarcat că în acest punct Thurow se întilnește cu marele economist Gunnar Myrdal, care, ocupîndu-se de viitorul economiei politice, arăta că „timp de două secole știința economică a fost o știință politică în adevăratul sens al cuvîntului. Noi am fost cu toții planificatori: oricît de adînc am pătruns în datele și microproblemele sociale, nu ne-a fost teamă niciodată să luăm în considerație o privire de ansamblu și să elaborăm propuneri pentru politica unei țări sau chiar a întregii lumi. Pe plan general, noi am fost martorii unei izolări și mai efective între diferite științe sociale și uneori între subdisciplinele din cadrul lor. Ceea ce avem nevoie în științele sociale – pe lîngă o cercetare tot mai specializată în domenii diferite și, în același timp, oricare ar fi sfera pe care am putea să-l obținem prin întilnirea interdisciplinară – este cer-

cetarea transdisciplinară. (...) Cred că granițele dintre discipline trebuie încălcate. Cercetarea trebuie concentrată pe zone de probleme specifice, nu limitată la discipline separate, așa cum au fost stabilite în scopuri didactice și pentru specializarea în cercetare. Cu timpul, această orientare va necesita o reorganizare radicală a universităților noastre”.

Desigur, această teză poate fi infirmată la zeci și zeci de economiști, de toate orientările. După cum există și poziții opuse, mergînd pînă la afirmații dure, de genul celei exprimate de Irving Kristol: „Consider că este foarte dorit ca economiștii să fie doar economiști. Iar un deziderat la fel de important este ca ei să înțeleagă, într-o mai mare măsură, potențialul relativ modest al acestei discipline științifice (economie politică – n.n.)”².

Aceste poziții atît de opuse reflectă de fapt deruta sau, cum se exprimă plastic Thurow, **harababura** ce domnește în știința economică contemporană („Economics is in a state of turmoil”³). Se poate pune deci întrebarea: ce este de fapt criza științei economice contemporane (cu miezul ei tare – economia politică)? Trebuie ea privită în ansamblul actualei crize globale ce zguduie omenirea?

Chestiunea a făcut de-a lungul anilor obiectul unor cercetări valoroase în gândirea economică contemporană.

Raportul dintre știința economică pozitivă și știința economică normativă

Trebuie subliniat de la început că la baza crizei gândirii economice contemporane stă criza globală; ea este deci un fenomen contemporan, specific epocii noastre. Ca atare, principalul conținut al crizei gândirii economice este legat de raportul dintre teoria economică și problematica lumii epocii noastre, de modul cum ea servește un sistem politic sau altul și de capacitatea sa de a stimula procesele noi și novatoare. Se pune problema raportului ce leagă teoria economică de politica economică, altfel spus de raportul dintre știința economică pozitivă și știința economică normativă. Nu începe nici o în-

doială că impactul crizei se produce în mod diferit, cel mai vulnerabil fiind nivelul științei economice normative. Din acest punct de vedere, abia keynesismul și-a propus unele soluții în cadrul sistemului capitalist, constituindu-se astfel ca un veritabil răspuns la criză. Așa se și explică „sucombarea în fața keynesismului” (ca să folosim expresia lui P.A. Samuelson) a majorității economiștilor după apariția „Teoriei Generale”. Față de modelele ireale și abstracte, rupte de realitate, ale neoclasicilor, obsedați de perfecțiuni și reglări automate, keynesismul a însemnat asigurarea unui acces la realitate. În acest sens, ni se par relevante cele scrise de P.A. Samuelson.

Problema ce se pune însă este: care realitate? În științele sociale, în general, și în știința economică, în speță, a fost de mult evidențiat raportul de intercondiționare dintre esență și fenomen, relația independentă a formei față de fond și a fenomenului față de esență, inegală importanță pe care o are pentru știință și praxis fiecare din cele două domenii. Această delimitare a celor două laturi ale realității economice este pozitivă și binevenită, avînd în mod potențial o mare valoare operatorie.

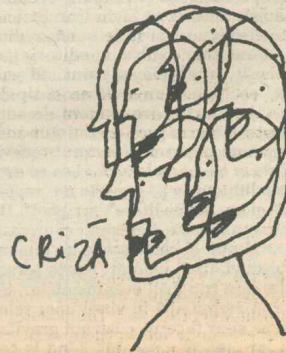
Pentru știința economică, în sensul clasic al cuvîntului, domeniul esenței este hotărîtor. De aici însă credem că ar fi greșit să se tragă concluzia că cercetarea laturii fenomenologice, a „lumii fenomenelor” nu s-ar încadra în domeniul științei economice în general. „Lumea fenomenelor” este o lume a „aparențelor”, dar nu în sine, ci în raport cu „lumea esențelor”, „lumea fenomenelor” fiind nu numai o lume a relațiilor funcționale, ci și cauzale.

Desigur, astăzi, într-o lume dominată de pragmatism, problema corelației esență-fenomen în gândirea economică poate părea o simplă sofistică, atașată domeniului supraspecializat al epistemologiei economice, făcînd deliciul controverselor dintre esențialiști și fenomenaliști. În condițiile în care teoria neoclasică de tip friedmanian domină lumea academică (și nu numai, vezi FMI!), această problemă nu mai prezintă un interes deosebit. Totuși, în procesul cunoașterii, chestiunea corelației esență-fenomen este capitală.

Esența este vizată de știința pozitivă, iar pe un alt plan dă consistență economiei reale, în timp ce știința normativă vizează fenomenele prin normele pe care le propune în cadrul economiei nominale (simbolice), dar pe care nu le poate elabora decît avînd cunoașterea esențelor. Fenomenul este însă modelat, configurat, de condițiile concrete de mediu. Or, mediile economice sînt extrem de diferite și particularizate național. Ca timp istoric, națiunile sînt situate diferit. Esența rămîne însă aceeași și este dată de caracterul inerent de piață al economiei reale, adică de diviziunea muncii și de schimb. Schimbul implică însă inter-

medierea monedei – și cu aceasta printr-un mediu în economia nominală. A considera, ca Milton Friedman, că economia nominală este condiționată și guvernată este o iluzie. Economia nominală este o realitate de gradul doi, condiționată de diviziunea muncii, de economia reală. Ea este, de fapt, forma prin care funcționează economia reală. Aceasta nu înseamnă că nu ar avea și o mare autonomie. De aceea, parțial, știința economică normativă validează știința economică pozitivă.

Am putea în acest domeniu să operăm cu antinomia chomskiană **deep structure – surface structure** (nivel de profunzime – nivel de suprafață), și în acest caz îndrăznim să avansăm ideea unei esențe de suprafață legată paradoxal și antinomic de o esență de profunzime în gândirea economică contemporană. (Asociind comunicarea cu stratul superficial al acțiunii umane, în contrast cu stratul mai profund la care se situează comuniunea cu semenii noștri, Noam Chomsky propune o viziune de o altă natură decît aceea a lui George Steiner, de exemplu, care

în *Language and Silence* vede originea crizei limbajului nu în rațiuni de ordin structural, ci în considerente de istoricitate a culturii umane în ultimele 4-5 secole). Esența de suprafață regăsește atît ceea ce caracterizează „lumea fenomenelor”, cit și ceea ce caracterizează „esența de profunzime”, dar într-o stare intermediară de semi-actualizare și semipotențializare, starea T, a terțului inclus din logica lui Stéphane Lupasco⁴.

¹Capitolul 5 este semnificativ intitulat „Supply-side Economics. An Aberrant Current or the Economic Mainstream?”. Vezi Lester C. Thurow, *Dangerous Currents. The State of Economics*, Ed. Random House, New York, 1983, p. 125.

²Vezi Irving Kristol, *O știință indoielnică*, recenzie la cartea lui L.C. Thurow, publicată în *The New Republic*, dec. 1983. Precizăm că Kristol este redactor-șef al prestigioasei publicații *The Public Interest* și profesor de sociologie la Graduate Business School din cadrul Universității New York.

³L.C. Thurow, *op. cit.*, p. 236.

⁴Vezi Stéphane Lupasco, *Logica dinamică a contradictoriului*, Ed. Politică, București, 1982.

TALK-SHOW-uri LIVE

În fiecare zi, de luni până vineri, puteți audia la Radio Total, între orele 22,00-24,00:

Martî: Căinele de pază – CORNEL NISTORESCU
Miercuri: Punct și virgulă – CARMEN BENDOVSKI
Joi: Fiți întreprinzători – ADRIAN DUMITRIU
Vineri: Taxiul de noapte – N.C. MUNTEANU

H.-R. PATAPIEVICI

Criticilor mei

„Suntem atât de prostiți în fondul gândirii noastre și atât de ipocrit-pedanți în scrisul nostru, încât a spune azi adevărul a devenit inevitabil un ultragiu.”
 Johann Georg Hamann, † 1788

Ultimul meu volum, *Politice* (Humanitas, 1996), a creat, în anumite medii, o remarcabilă unanimitate a lecturii indispușe. De la cei indispuși pe mine personal pînă la cei indispuși pe modul în care îmi tratez materia, unanimitatea indignării a lăsat să se vadă ticurile citorva poziții teoretice deosebit de bine conturate, poziții în care criticii mei s-au instalat zgomotos, cu certitudinea că, acolo unde *Codul Penal* le dă dreptate!, Dumnezeu și adevărul nu pot fi decît alături de ei. Voi încerca să conturez presupuzițiile care cred că stau la originea acestor poziții, mai întîi considerîndu-le sub aspectul lor teoretic, iar apoi finînd seama și de atacurile personale cărora aceste poziții le-au fost cel mai adesea alibi. Răspunzînd criticilor mei, voi lăsa deoparte toate acele atacuri care au avut în vedere exclusiv persoana mea fizică, menționîndu-le numai pe acelea care au cuprîns cite o frîntură de miez intelectual. În special, mă voi referi și la atacurile cele mai respingătoare numai ca exemple ale unei strategii încă stimabile printru noi, care constă în refacerea unității comunitare prin excluderea celor diferiți (fie prin medicalizare, fie prin stigmatizare etnică ori caracterială, fie prin denunț penal). Din păcate, în „dezbaterile de idei” prilejuită de volumul meu *Politice*, denunțul indignat, moralitatea ultragiată și raționația tîfnoasă au constituit tristul numitor comun al soluțiilor propuse *poporului român*, cu scopul vădit de a rezolva o dată pentru totdeauna cazul meu.

Geneza unei lecturi indispușe

Încă de la început, tonul lecturii a fost dat de sentimentul că cele spuse de mine reprezintă un scandal. Datorîez flerului d-lui George Pruteanu („Eseurile împotrîvirii”, *Dilema*, nr. 173-174, 1996, p. 13) prima recenzie în care au fost fixate, prin subtiliturile prezentării sale („Un dușman al poporului?” și „Un dușman al regimului?”), jaloanele lecturii indispușe. Dacă pentru d-l Pruteanu caracterul de dușman al poporului este dubitativ și, în definitiv, ironic, cel de dușman al regimului este cert (în ce mă privește, aș fi preferat, pentru acesta din urmă, calificativul *adversar*). Or tocmai sintagma stalinistă „dușman al poporului” avea să devină printru suflutele delicate norma de lectură obligatorie a *Politice*lor. Lansată cu o anumită ironie perplexă, căci și d-l Pruteanu se vedea oarecum tulburat de inconfesiva „vervă neagră” a scrisorilor către Alexandru Paleologu, desemnarea mea ca „dușman al poporului” se va impune ca o cheie favorită a lecturii patriotice și, pe cale de consecință, indispușe. În special, d-l Pruteanu producea pentru prima oară și documentul esențial al lecturii indispușe (pe care, de acum înainte, îl voi numi *citatul ritual*), și anume fraza care se referă la radiografia plaiului moriortic și care conține comparația inimii noastre colective cu un cur (*Politice*, p. 63).

Articolul 236/1 al noului *Cod Penal* (votat în 1995) consideră că „defăimarea țării sau a națiunii” este o infracțiune demnă de a fi sancționată prin închisoare, deoptrîviră cu violul, molestarea fizică, asasinatul etc.

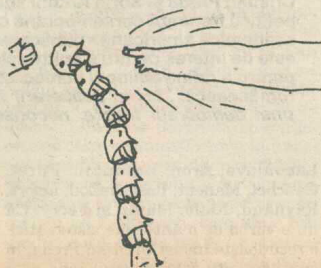
Citatul ritual avea să fie reluat de d-l Cristian Tudor Popescu pe prima pagină a cotidianului *Adevărul*, în fruntea unui articol-denunț, perfect ilustrat de un titlu incitant și capabil să stîrnească atât adevărați pentru autorul lui, cit și indignare împotriva celui denunțat: „Cum să ne descotorosim de poporul român” (*Adevărul*, nr. 1869/17 iunie 1996, p. 1). Deși în cartea mea nu există vreo sugestie tehnică privitoare la modul în care cineva s-ar putea descotorosi de un popor, titlul denunțului din *Adevărul* formula pertinent a doua temă obsesivă a lecturii indispușe: exterminarea poporului român prin critică verbală. Prin urmare, alături de obsesia dușmanului strecurat între noi, reapărarea și dubletul justificativ al eliminării celui resimțit ca diferit: într-adevăr, ideea potrivit căreia cine critică nu e de-al nostru este ideologic construită pe ecuația brutală „critică = sete de exterminare a poporului muncitor”.

Articolul d-lui Popescu este o capodoperă a delatîunii jurnalistice. Începe cu citatul ritual, care, scos din contextul lui natural este la fel de violent ca și scena de amor labial forțat la care este supus un adolescent în *Mori à crédit* de Céline sau precum modul în care Odon din Cluny (cf. 879-942) într-un tratat tip „de contemptu mundi” își construiește, în registrul putrefacției și scatologiei, îndemnul la puritate sexuală, arătînd ce ascunde de fapt pielea fragedă și atrăgătoare a unei femei. După șocul citatului ritual, cititorului tip ziarul *Adevărul* i se administrează pistele înțelegerii cazului celui ce a putut produce „astfel de fantasmе oribile” (citatul ritual este acum, pe nesimțite, substituit cărții în ansamblu ei): autorul, susține d-l C.T. Popescu, este un „caz patologic”, „peisajul său spiritual” prezintă o „malformație”, o „umflătură” care îi alterează logica și sensibilitatea (identificată fără pertinență disociaivă, dar cu efect asupra cititorului semidoct, cu „acatholia” descrisă de C. Noica); fiind atins de această respingătoare maladie a creierului, „bolnavul” practică „antromănismul costeliv”, dorește, prin vot cenzar, să te excludă pe tine, popor român, de la decizia politică, dar urîșenia pe care el o vede în tine, popor român, nu este decît proiecția „furunculor sale de pe scoartă”. Finalul este amplu dilatat de o retorică unanimist-demagogică: d-l Popescu se identifică flatulent cu poporul, mă demască în lumina crudă a demisiunii mele de la datoria de a-l iubi, evocă patetic statul răbdător la căpătîiul bolnavului (pe care, populist, îl asumă cu generoasă larghețe) și, *ad finem*, cu un gest amplu, mă conjură la decența tăcerii după ce, mai devreme, mă decăzuse din însușirea omenească de a resimți o compasiune pe care el, autorul denunțului descotorosirii de poporul român, o are din plin.

O catastrofă de lectură

Deși țin probabil de anumite trăsături irepetabile ale personalității sale idiosincratice, cred că e igienic să indicăm în mod ferm aspectele inacceptabile etic ale articolului d-lui Popescu. Manipularea textului. Există o deosebire între interpretarea și manipularea unui text literar. Sub pretextul prezentării lui interpretative, textul meu a fost manipulat în mai multe sensuri. (a) Orice fragment de text referitor la genitivali, procese fiziologice, secvențe sexuale etc., scos din contextul în care fragmentul respectiv este doar o parte a succesiunii narrative, va produce o senzație neplăcută de violență, de ultragiu, de orea-

re. M-am referit mai sus la două exemple: *Moarte pe credit* (L.-F. Céline), o capodoperă a narațiunii imprecative (1936) și colecțiile ascetice ale lui Odon din Cluny, o capodoperă a literaturii de respingere a lumii (prima jumătate a sec. X). Reducerea sensului textului meu la invocarea citatului ritual și la sfera de reprezentări pe care acesta o evocă reprezintă nu o interpretare, ci o manipulare. (b) Mai mult, circumstanțele textuale care țin de *intentio auctoris* au fost complet ignorate. Singurele texte din *Politice* care poartă explicit data și locul scrierii lor sunt tocmai scrisorile către Alexandru Paleologu. Scopul publicării lor a fost la fel de explicit formulat în lunga notă de subsol cu care debutează textul primei scrisori. Acolo este indicat fără echivoc sensul pe care *autorul* a înțeles să îl dea cuprinderii lor în volum: „ca mărturie a unei epoci de grave sfîșieri naționale”, în care „ravagiile mistico-sentimentale făcute în popor de cuplul Iliescu-Roman” au creat premisele regimului în care, aparent fără leșire, ne-am înălmolît (*Politice*, p. 17). Nu am renunțat la formulările excesive sau la afirmațiile de care scurgerea timpului sau evoluția mea personală m-au detașat tocmai pentru a conserva intact și nefalsificat caracterul de mărturie brută, neprelucrată. Am dorit să ofer

atît celor care și-au făcut din refuzul memoriei un stil de viață, cit și celor care se încăpăținează să susțină că trăim o tranziție firească dovada documentară a „experimentului social” brutal la care am fost supuși. Aceste scrisori sunt crude și exasperate pentru că vorbesc despre o înfrîngere folosind limba și cuvintele înfrîngerii. Ele descriu o comunitate românească incapabilă să reziste capanelor întinse de activiști abili, lipsiți de scrupule și nerușinați, care au dat substanță umană regimului Iliescu. Scrisorile către Alexandru Paleologu stau mărturie de disperarea în care am fost țirți de confiscarea revoluției și, mai apoi, de violenta și demagogică restaurație a statului autoritar în slujba unei oligarhii imorale și irresponsabile. În mod ironic, *Adevărul* în care am fost denunțat ca un „caz patologic” și în care un turifer ar „poporului” gesticulează demagogic împotriva cruzimii unui verdict *al acului timp*, stă într-o sugestivă continuitate cu *Adevărul* care, *pe atunci*, instiga poporul care îl adula pe Iliescu la lînșarea celui-lalt popor, care îl detesta.

(c) Cel mai grav aspect al manipularii textului meu este însă de natură socială. Să presupunem că cineva ar dori să-l prezinte pe Odon din Cluny ca fiind exclusiv autorul pasajului din *Collationum lib. III* în care acesta vorbește despre „mucii”, „scurgerile” și „fecalele” care „pălită” în orice femeie „sub punca pielii ei” aparent trandafir și atrăgătoare. Cum ar putea fi denunțat acest „scatolog”, „inamic al neamului omenesc”? Un C.T. Popescu al Evului Mediu ar aduna poporul (azi e suficient să scrie într-un cotidian cu sute de mii de cititori), ar izola pasajul incriminant — care s-ar dovedi revoltător atît datorită scoaterii lui din context (tratată ascetic, exordiu la cumpătare etc.), cit și ca urmare a inculturii literare a celor care nu citeșc astfel de cărți (cărțile au doar citeva mii de exemplare tiraj) — și l-ar prezenta celor nepreveniți (și care

nicio dată nu vor pune mîna pe carte pentru a realiza manipularea), pe limba lor, ca fiind conținutul ultim, expresia secretă a gândirii celui pe care dorește să-l dea furiei mulțimii. O „Vatră Românească” a acelor vremi va fi denunțat imediat organelor de resort activitatea inamicului omenirii semnalată oportun de Popescu medieval.

Așa s-a întîmplat și cu autorul *Politice*lor, semn că articolul-denunț din *Adevărul* (care a fost urmat de un altul, în *Jurnalul de București* din 7 iunie a.c., datorat d-lui Sorin Holban) și-a atins scopul². Oamenii care nicio dată nu au citit și nici nu vor citi *Politice*, prinși în gesticulația demagogică a d-lui Popescu (ca noi, dintre noi, pentru noi), au reținut despre mine, *ca persoană fizică*, următoarele: că am împocșat cu fecale poporul român, că sufăr de o boală a creierului cu furuncule pe scoartă (despre care a vorbit și Constantin Noica), datorită căreia am crize furioase de antromănism, în timpul cărora caut răspunsuri la întrebarea cum să mă descotorosesc de poporul meu. Folosind exact citatul ritual furnizat de articolul d-lui Popescu, citeva din scrisorile unor oameni pentru care cultura este o amintire a claselor primare cereau scoaterea mea în afara societății, eliminarea din cultură (Smaranda M.) sau, mai radical, arestarea ori, dacă nu se poate, expulzarea mea din țară (Vasile Ion). Argumentînd cu aceleași citate rituale furnizate de dnii C.T. Popescu, Sorin Holban și George Pruteanu (între alte „citate”, pur și simplu inventate), organizația „Vatra Românească” cere Ministerelor de Interne și de Justiție să ia măsurile ce se impun împotriva mea (denunțat ca „mare dușman al poporului român”) și a editurii Humanitas. Denunțul este semnat de un șir de profesori care, impozanți cum se vor, au acceptat să-și pună și numele sub un document în care numele celui denunțat furiei populare este pocit, iar citele puse în seama lui sunt trunchiate ori falsificate, trădîndu-și astfel transparent sursa apocrifă de inspirație și ignoranța față de textul original, care le-a rămas inaccesibil (cf. „Omul amoebă Horia Radu [sic] Patapievi, un mare dușman al poporului român”, text produs de Comitetul Director al Uniunii Vatra Românească, Cluj și publicat în *Adevărul de Cluj*).

²Pentru a face justiție, trebuie să-l pomenesc aici și pe d-l Pruteanu însuși, care, într-una din foarte popularele sale emisiuni „Doar o vorbă să-ți mai spun” (ProTV), după ce a citat în fața milionelor de telespectatori fraza rituală, a simțit și el nevoia să se declare de partea poporului calomniat și, în fața maselor, să-mi aplice o admoneștere stilistică (declară că mi este prieten de idei și că mă pretuiește).

(Continuare în numărul viitor)

Ultimele apariții Humanitas
ANDRÉ SCRIMA
 Timpul rugului aprins
CONSTANTIN NOICA
 Cuvînt împreună despre
 rostirea românească
MARGUERITE YOURCENAR
 Creierul negru al lui Piranesi
 și alte eseuri
CIORAN
 Demiurgul cel rău
 (versiune românească de Irina Bădescu)
 ... și următoarele
LUCIAN BLAGA
 Trilogia valorilor I, II, III

HUMANITAS
 Cartea care dăinuie

AURELIAN CRĂIUȚU O valoroasă inițiativă editorială

Cristian Preda & Sorin Antohi –
„Liberalismul francez: secolele XIX și XX”,
în: Polis, nr. 1 & 2/1995.

Pe la mijlocul anilor '70, după o lungă perioadă de dominație a curentelor marxiste, începeu să apară în Franța semnele unei viguroase renașteri a filosofiei politice. Influențată mai ales de personalitatea și opera lui Raymond Aron (care avea să se stingă din viață în 1983), noua filosofie politică franceză începea astfel să redescopere, după o lungă rătăcire prin deșertul marxismului, fascinantele opere politice ale lui Tocqueville, Constant și Guizot, mult timp neglijate chiar pe rafinatele maluri ale Senei. Acest curent de gândire a căpătat în ultimul deceniu un profil singular, care i-a adus în anii din urmă o spectaculoasă recunoaștere și în lumea academică anglo-saxonă și a dat tonul dezbaterilor de idei în teoria politică a ultimelor trei decenii.

Semnul cel mai clar al acestui reînnoit interes l-a constituit recenta publicare de către prestigioasa editură Princeton University Press a unui solid volum, sugestiv intitulat *New French Thought* (Princeton, 1994), în care au fost adunate texte ale celor mai semnificativi filosofi politici francezi contemporani (între care Pierre Manent, Pierre Rosanvallon, Marcel Gauchet, Bernard Manin, Philippe Raynaud). Recepția foarte pozitivă de care s-a bucurat acest prim volum al unei serii (coordonată de Mark Lilla și Toma Pavel), care-și propune să traducă în limba engleză operele celor mai importanți filosofi francezi contemporani, mă face să cred că fascinația pe care au trezit-o – și continuă să o mai trezească – peste ocean scrierile lui Foucault (inițial, admirator al revoluției iraniene) sau Derrida (marxist rareori lizibil, rătăcit în hățișurile filosofiei limbajului) va lua în curând sfârșit în campurile americane, lăsând loc operelor cu adevărat de primă mână ale discipolilor lui Raymond Aron și François Furet.

În acest context trebuie situată valoroasa inițiativă editorială lansată recent la București de Cristian Preda și Sorin Antohi, care și-au propus să ofere o sinteză a filosofiei politice franceze liberale din secolele 19 și 20, publicată în revista de științe politice *Polis* (nr. 1 și 2/1995). Sinteza realizată acum de Cristian Preda și Sorin Antohi are marele merit de a oferi o imagine coerentă a liberalismului francez, mai exact a temelor care unesc liberalii de la începutul și mijlocul secolului al 19-lea cu noii filosofi politici francezi din zilele noastre. În

același timp, prin profesionalismul său, antologia de față poate fi considerată o solidă contribuție la revigorarea interesului academic pentru filosofia politică, o disciplină aproape inexistentă în România înainte de 1989 și extrem de slab reprezentată academic în anii din urmă.

Subiectele asupra cărora s-a oprit atenția editorilor sînt: **tradiția libertății, filosoful și societatea totalitară, de la teocrație la democrație, judecătorul și comunitatea**, iar autorii selecției sînt: Constant, Guizot, Tocqueville, Bastiat,

• **sinteza de filosofie politică liberală franceză realizată de Cristian Preda și Sorin Antohi apare într-un moment cînd filosofia politică franceză contemporană cîștigă prestigiu și în lumea academică americană • publicarea unor asemenea texte de referință este de interes pentru a cultiva clasa politică a României actuale și pentru a rafina dialogul democratic atît de necesar în societatea românească: „Lipsa deliberării indică în mod infailibil existența unei democrații fragile, neconsolidate”**

Laboulaye, Aron, Besançon, Furet, Gauchet, Manent, Rosanvallon, Lefort, Raynaud, Rials, Manin și Ferry. Că nu e vorba de o antologie sistematică o recunoaște însuși Cristian Preda, în cuvîntul său introductiv; ceea ce a contat în primul rînd a fost excelența textelor și nu un strict criteriu istoric. Autorii selecției, dincolo de inerentele deosebiri dintre ei, aparțin cu toții filosofiei politice liberale; într-un anumit fel, antologia marchează în mod clar triumful lui Aron în dauna flamboaiantului Sartre, rămas fără discipoli notabili. Cei cinci autori din secolul trecut antologai aici reprezintă, în opinia editorilor, repere esențiale în orice istorie a gândirii politice liberale. Prezența lor în sinteza de față se sprijină pe convingerea că „secolul trecut a fost mult mai variat sau mult mai imaginativ decît cel care se va încheia în curînd”. În linii mari, aceasta este o diagnoză corectă, deși parțial amendabilă; liberalii francezi (Constant, Tocqueville, Madame de Staël, Guizot, Royer-Collard etc.) au avut șansa de a trăi într-o lume nouă, ale cărei articulații au încercat să le înțeleagă și să le consolideze, în același timp în care au avut de făcut față reacțiilor violente ale acelor „profeți ai trecutului” care au fost conservatorii ultraregaliști.

Originalitatea operelor liberalilor francezi de la începutul secolului 19 rezultă, așadar, din nouitatea problemelor la care ei au propus răspunsuri originale. Nimic nu arată mai convin-

gător abisul care-i desparte pe liberalii postrevoluționari de lumea lui Rousseau decît o simplă comparație între *Contractul social* (publicat în 1762) și faimosul discurs al lui Benjamin Constant despre libertatea modernilor (rostit în 1819); întreaga distincție dintre libertatea pozitivă și cea negativă este prezentă aici. Ar fi fost, poate, de dorit ca între cei antologai să se fi aflat și Royer-Collard, figură de prim-plan în gruparea Doctrinarilor, care a avut o influență foarte puternică asupra lui Tocqueville, după cum ar fi fost posibilă și includerea lui Emile Faguet, acest critic literar ale cărui opere politice continuă să fie ignorate pe nedrept. Textul ales din Edouard Laboulaye și intitulat „Libertatea antică și libertatea modernă” (1863) este o adevărată revelație, prin superbul său elogiu al libertății în care regăsim pe alocuri tonul lui Benjamin Constant. În câteva pagini memorabile, Laboulaye subliniază rolul pozitiv pe care diversitatea îl joacă în viața națiunilor, încheind elocvent cu un pasaj pe care guvernării noastre de astăzi ar face bine să-l memoreze: „e nebun nu cel care

Rosanvallon („Istoria cuvîntului democrație în epoca modernă”) și Bernard Manin („Judecata publică”, extras din recenta sa carte *Principes du gouvernement représentatif*), studii care ar trebui să figureze printre lecturile obligatorii ale oricărei persoane interesate în teoria democratică. Două dintre temele cele mai importante (și mai actuale pentru societatea românească) analizate de Manin sînt **deliberarea democratică și consensul**, adevărați piloni ai democrației reprezentative. În lipsa unei adevărate dezbateri democratice, notează Manin, nu poate exista o politică luminată și eficientă; deliberarea democratică trebuie să acționeze ca un test sau ca un filtru, iar moderația și compromisul (în sensul pozitiv al cuvîntului) reprezintă două dintre cele mai importante consecințe ale sale. Principiul democrației reprezentative afirmă tranșant: „nici o decizie nu poate fi adoptată dacă o majoritate nu a considerat-o justificată în urma unui schimb de argumente”. Schimburile rezonabile de idei, în care autorii politici dau atenție argumentelor și adversarilor lor și-și reconsideră propriile lor opinii și interese în lumina acestora din urmă, sînt semnul unei democrații puternice, în timp ce lipsa deliberării indică în mod infailibil existența unei democrații fragile, neconsolidate.

Publicarea unor texte fundamentale ale gândirii politice nu poate modifica peste noapte modul de gândire – în destule privințe, rudimentar – al reprezentanților noștri politici. În multe privințe, oportunitismul, impotența și crasa incurtură ale clasei noastre politice actuale au un corolond perfect în subdezvoltarea comunității noastre științifice în domeniul teoriei politice și al analizei politice comparate. Familiarizarea cu operele esențiale ale gândirii politice poate schimba, însă, atmosfera intelectuală în care are loc deliberarea democratică, poate aduce necesare clarificări conceptuale care să ne ofere o perspectivă mai clară asupra fenomenelor politice. Comunitatea academică românească are mai mult ca oricînd nevoie să iasă din izolarea și parohialismul la care a fost condamnată, pentru a relua contactul cu marile dezbateri de idei care animează în prezent comunitatea științifică internațională. Aceasta ar putea fi, cred, principala contribuție a celor două volume despre filosofia politică liberală franceză publicate recent în revista *Polis*. Toți cei implicați în realizarea acestui proiect merită întreaga noastră recunoștință.

întelege și iubește libertatea, ci cel care crede în formele sterile, în impotența și ucigăsa uniformitate”.

La fel de important este și discursul parlamentar al lui Tocqueville din 1848, intitulat „Dreptul la muncă, socialismul și revoluția”, unde autorul *Democrației în America* oferă una dintre cele mai pertinente critici ale socialismului exprimate vreodată. „Democrația, notează Tocqueville, lărgește sfera independenței individuale, în vreme ce socialismul o restrînge. Democrația dă fiecărui om întreaga sa valoare, în vreme ce socialismul face din fiecare om un agent, un instrument, o cifră oarecare. Democrația și socialismul se apropie doar datorită unui cuvînt: egalitate. Trebuie însă observat că democrația vrea egalitatea în libertate, în timp ce socialismul vrea egalitatea în lipsuri și servitute”.

Dintre textele aparținînd autorilor moderni, aș dori să menționez aici doar pe cele aparținînd lui Pierre

INSTITUTUL EUROPEAN

În colecția *Eseuri de ieri și de azi*

Charles Baudelaire

PARADISURI ARTIFICIALE

Paradisurile artificiale (volum apărut în 1860, adică la trei ani de la publicarea volumului *Florile răului*) provoacă stări contradictorii. Acestea sînt declanșate de opoziția între descrierea „clinică” a efectelor dăunătoare ale hașului - de pildă - și apologia onirică (a vinului și a opiumului). Opoziția se face între un conținut ce pare că dorește să semene a știință și folosirea poetică a acestui conținut.

Din cuprins: • Despre vin și despre haș (ca mijloace comparate de multiplicare a individualității) • Paradisuri artificiale (Opium și hașul)

184 pag., 4 000 lei

Comenzi și informații la sediul Editurii, în Iași:
Str. Cronicar Mustea nr. 17 • C.P.: 161 • cod 6600
Tel. 032-127311 • Tel.-fax: 032-230197

Din numerele viitoare

- Ziaristi condamnați de justiția română – anchetă
- S. Damian: „Omul care își ascunde umbra – vina (de neiertat) a președintelui”
- Virgil Nemoianu: „Un triumf istoriografic și imaginea României”
- Erwin Kessler: „Arta verde de acasă” – despre expoziția Grădini suspendate (ARTEXPO)
- Gabriel Andreescu: „Conflictul – o strategie rusească?”
- Interviu cu Andrei Codrescu, Gheorghe Tinca (ministru Apărării), Șerban Papacostea (directorul Institutului de istorie Nicolae Iorga), Sanda Golopenția (profesor la Universitatea Brown, SUA), François Fejtő
- Törzök Erika: „Minoritățile sînt factori de stabilitate”

RADU NEGRESCU ȘUȚU

A fi sau a nu fi român

Fiind exilat din anul 1977, am observat printre altele și acest interesant fenomen numit „exilul românesc”, fenomen care nu poate fi analizat decât dacă este trăit, așa cum un celibatar nu poate vorbi despre căsnicie ori un ateist despre credința în Dumnezeu.

Trăind în Franța, țară latină și model de cultură și democrație pentru noi (fără a pretinde a analiza aici și deficiențele societății franceze), fără a judeca sau condamna, căci nu am acest drept, nu am putut totuși să nu observ că mulți români au luat decizia de a se rupe total de trecut și de a începe o nouă viață în țările care i-au primit. Exilatul român este asemenea copacului care crește către cer, întinzându-și ramurile către libertatea văzduhului, neîngrădit de nici o barieră. Totuși, copacul nu poate exista, biologic vorbind, dacă nu are niște rădăcini bine înfipite undeva, într-un pământ de unde să-și poată trage seva și forța vitală necesare existenței sale. Copacul dezrădăcinat încetează de a mai exista, libertatea nemaifolosindu-i la mare lucru, decît poate în mod aparent și iluzoriu. Iar copacul care caută a prinde rădăcini într-un alt pământ decât al său riscă să nu mai semene nici cu copacii lăsați acasă, de lingă care a fost silit să plece, dar nici cu cei cu care ar dori, poate, să se asemene.

Sînt român, căci nu pot și nu doresc să fiu altceva și pentru că denumirea sau calificarea „de origine română” atribuită unui român stabilit în străinătate mă doare, chiar și atunci cînd nu este vorba despre o celebritate internațională. Mă întristează atunci cînd românii din Franța, la modul cel mai serios, se exprimă astfel: „*Noi, francezii*”; sau: „*La noi, în Franța*”.

În primul rînd, deși posesorii ai unui pașaport francez, acești oameni nu vor fi considerați niciodată, de către francezii „*de naissance*”, decît niște francezi „*de papier*”, asemeni magrebinilor, africanilor, martinichezilor, vietnamezilor sau cambodgienilor, adică tot un fel de meteci. În al doilea rînd, deși posesorii ai unui pașaport francez, acești oameni nu vor fi considerați niciodată francezi, nici măcar de către foștii lor compatrioți exilați. După primele cîteva cuvinte rostite, francezul va sesiza apartenența lor la o altă limbă maternă decît franceza și îi va trata ca atare, ca pe niște străini de limbă, cultura și civilizația lor. În funcție de gradul de cultură, educație, civilizație sau curiozitate, francezii îi va pune sau nu, în următoarele minute, inevitabila întrebare-cheie: „*De quel pays êtes-vous?*”; sau, într-un mod mai elevat: „*De quelle origine êtes-vous?*” — ceea ce înseamnă exact același lucru.

Cu moartea în suflet, postulantul la naționalitatea franceză, aspirantul la limba lui Voltaire, va explica faptul că, din nefericire, este născut într-o altă țară, dar că în prezent este la fel de francez ca și interlocutorul său.

Mai gravă însă decît atitudinea francezilor (care poate fi pardonabilă totuși din punctul lor de vedere) este cea ce a românilor rămași în țară. La aproape toți românii de acasă care m-au vizitat la Paris după ani de zile de despărțire am constatat un fel de tic verbal. Mi se adresează cu „*Voi, francezii*” sau „*La voi în Franța*”, lucru care dovedește că deocamdată, pentru cei din țară, noi, cei plecați în pribegie, încetăm de a mai fi români.

Mi s-a pus întrebarea, foarte pertinentă de altfel, de ce rostesc, de exemplu, „*La noi în țară a venit căldura*”, ori „*La noi încep alegerile prezidențiale*”, sau „*Este mare inflație acasă*”, cînd

în Franța este frig și plouă, cînd alegerile prezidențiale au avut loc de mult și cînd nici vorbă nu poate fi de vreo inflație în Franța. Pentru simplul motiv că „*acasă*” nu poate fi pentru noi decît în România, țara părăsită doar temporar sau doar geografic, însă prezentată și purtată mereu în sufletul nostru, cei care ne simțim români și care dorim să rămînem români.

Referitor la Franța, m-aș exprima, poate, „*În Franța a venit căldura*”, sau „*Aici, în Franța, încep alegerile*”, însă în nici un caz „*La noi, în Franța*”, sau „*Acasă*”, pentru că Franța nu este a noastră, ci a francezilor (precum este și normal să fie), așa cum România nu este decît a noastră, a românilor.

Fiul meu, care, copil fiind, nu înțelegea de ce noi nu sîntem francezi dacă trăim în Franța; i-am explicat că soarta ar fi putut să ne azvîrle nu în Franța, ci în Japonia, spre exemplu. Sînt mii de români care trăiesc și prin locuri mai exotice (Japonia, Noua Zeelandă, Africa, Hawaii, ba chiar și în Alaska), după cum le-a fost norocul sau alegerea personală, care, în momentul părăsirii țării, de fapt nu a contat prea mult. Deci, îi explicam fiului meu, că s-ar fi putut la fel de bine să ajungem în Japonia, care, să presupunem, ar fi fost singura țară care mai acorda azil politic sau că mi s-ar fi oferit doar acolo un contract de muncă avantajos. El (fiul meu) ar fi venit pe lume în Japonia și s-ar fi născut, poate, cetățean japonez. Iar părintii lui, după cîteva ani de ședere, ar fi dobîndit cetățenia japoneză, noi devenind astfel o familie japoneză, lucru ridicol și de neconceput vreodată și pentru români, și pentru japonezi. Atunci ce am fi fost? La care fiul meu mi-a dat singur răspunsul: „*Niște români care trăiesc în Japonia!*”.

Artă în blugi cu panaș medieval

— Festivalul de artă medievală de la Sighișoara —

• Cu sacii de dormit în spate, îmbrăcați după moda hippy sau pur și simplu de carnaval, peste 5.000 de tineri au umplut la refuz, între 25 și 27 iulie, străzile bătrînei cetăți a Sighișoarei. (I aici au cîntat, au ascultat muzică medievală ori concerte de orgă, au privit piese de teatru și mimă, au învățat să-și miște pașii în ritm de menuet sau de pavană, dar au și băut bere, vodcă, au mîncat pizza și mere glasate. • A patra ediție a festivalului a fost subminat de ploaie și de către organizatori. Dacă cea dintîi a dat peste cap aproape două treimi din program și a alungat din scenă trei spectacole, organizatorii — Fundația „Festivalul de Artă Medievală — Sighișoara” — s-au văzut depășiți în primul rînd la capitolul cazare, dar și în chestiunile legate de un minim management cultural. În plus, despre neputința lor de a opri transformarea festivalului, pe alocuri, într-un spectacol de bilci va fi vorba în continuare. • Doar muzica a sunat bine la Sighișoara. Piese interpretate de formația budapestană „Musica Historica”, concertele de orgă susținute în interiorul bisericii mănăstirii, muzica de ev mediu a „Studioului de Muzică Veche” din București ori a trupei „Numen est Omen” au atras și au plăcut. Mai puțină legătură cu ideea de

întorcîndu-ne însă la acești bieți români care își caută un refugiu într-o lume care nu este și nu poate fi decît parțial a lor (va fi, cu siguranță, a copiii lor, cu riscul însă de a o pierde pe cealaltă), ei nu înțeleg că reprezintă țara lor, precum și această țară îi reprezintă pe ei. Un român care trăiește în Franța este privit cu curiozitate, compătimire, milă, uneori chiar cu o oarecare jenă, căci el jenează fără să vrea. Cine este sau ce poate fi el în ochii francezilor? Este oare un om care a suferit în țara sa sub regimul dictatorial comunist? Oricum, acești oameni sînt prea mulți, și Franța are și așa problemele ei, așa că ar putea să se întoarcă la el acasă acum. Este oare un spion, „*une taupe*”, cum se descoperă mereu în Occidentul credul? Este oare un „țigan” dintre cei care umblă cu cartonașul prin metrou sau cu acordeonul și scripa, înjurîndu-i pe francezii care nu-i dau sau chiar pe cei care-i dau cite un bănuț? Este oare un terorist de la Revoluție, membru al temutei Securității, care caută să-și piardă urma în Occident?

Oricine ar fi, el nu este binevenit și este privit cu aceeași privire care este privită țara sa, țara unde comuniștii au urmat comuniștilor prin alegere „libere”, țara auroclacilor minori și a copiii bolnavi de SIDA (în numele cărora se cerșese bani în Occident), țara unde Ceaușescu a fost asasinat fără a fi judecat, țara unde minerii au fost aduși de către președinte spre a-i căsăpi pe intelectuali și pe opozanți, țara unde MS Regele este „*interdit de séjour*”, țara unde proprietățile confiscate de către comuniști rămîn în continuare confiscate, țara unde cei 60.000 de morți de la Revoluție au dispărut fără urmă, precum s-au evaporat și terorizii lui Ceaușescu, țara unde toți condamnații, demnitarii ai fostului regim, au fost grațiați, țara unde domnește absurdul, frica și nepăsarea colectivă, abil manipulate și întreținute de președintele ales prin fraudă morală și electorală.

Cu totul altfel este privit un englez ori un american care trăiește în Fran-

ța și cărora li se acordă respectul cuvenit țării pe care o reprezintă și care îi reprezintă. Niciodată un elvețian sau un german nu va fi privit drept cel care a venit să mînințe franzela („*baguette*”) franceză națională sau să ocupe locul de muncă al unui șomer francez.

Să luăm acum cazul unui francez care trăiește în America, în Australia sau în orice altă țară decît a sa. Dacă este femeie, se poate stabili în altă țară — prin căsătorie, de exemplu. Bărbat fiind, se poate stabili pentru afaceri, legea fiscalului francez fiind mai drastică pentru el decît cea a altor țări. Niciodată, sau aproape niciodată, acești oameni nu își vor renega țara, căutînd să devină americani sau australieni, în detrimentul originii și cetățeniei lor, de care sînt mîndri — și pe bună dreptate. Francezul va citi *Le Figaro* și va merge la ambasada sau la consulatul țării sale să-și facă datoria votînd în cadrul alegerilor prezidențiale, fiind la curent și interesat cu tot ce se înfîmplă în țara sa, Franța.

Subsemnatul am fost criticat de către unii români din exil pentru faptul că m-am abținut să votez în cadrul alegerilor prezidențiale din Franța (avînd acest drept, fiind cetățean francez prin naturalizare, încă din perioada Ceaușescu) și mărgînuindu-mă la a mă preocupa doar de situația din România. Este o alegere personală, pe care nu am recomandat-o niciodată cuiva, dreptul la vot nefiind o obligație, cum se crede uneori. În schimb, am recomandat românilor să vină la vot pentru alegerile de la noi, chiar dacă ar avea impresia că acestea ar fi pierdute dinainte.

În fine, francezul din America nu va fi socotit niciodată de către francezii rămași în Franța, drept altceva decît ei. Pentru ei, el va fi în continuare la fel de francez ca și ei, cu diferența că locuiește într-o altă țară, lucru nesemnificativ, aceasta fiind doar o alegere personală a unui om liber. Poți fi la fel de bun francez trăind și într-o altă țară, precum poți fi la fel de bun român trăind la Paris ori aierea.

deoarece nu se află în grija nimănui, se poate deduce și din faptul că în ultimul an au fost construite aici trei micro-hoteli. • Mai greu de rezolvat pare chestiunea transformării festivalului într-unul autentic de artă medievală. Au lipsit profesioniștii, mai ales arhitecții sau plasticienii care ar fi trebuit să reconstituie atmosfera de ev mediu, momentele artistice nu au fost selecționate sau prezentate întotdeauna foarte coerent. •

MARIAN CHIRIAC

GABRIELA ADAMEȘTEANU

Europa de Sud

Călătorul egalitar

Fac parte din categoria oamenilor cărora le place foarte mult să călătorească. Atât de mult încât sînt gata să fac și călătorii incomode, în condiții mai grele decît „înghit” oamenii de vîrstă mea și ca să văd localități „neturistice” din punctul curent de vedere. Sînt un călător egalitar și populist, cu instinctele încă ațîțate de cușca din care am scăpat relativ tîrziu. Existența stagnantă a intelectualului obișnuit, trăit timp de decenii mi-a conservat nostalgia locurilor și vieților străine atît de vie, încît pot să aștept cu o curiozitate comparabilă o călătorie la Tirana, la Călărași ori la Viena. Este drept că dacă pînă la 38 de ani nu ieșeam din țară, și mă tocișem în resemnare, fiind la un moment dat convins că voi repeta existența părinților (și a întregului lanț familial, pînă la cine știe ce generație) neieșind din țară, condiția de scriitor și apoi cea de jurnalist m-au avantajat. N-am locuit, cum mi-ar fi plăcut, un timp mai mult în țări străine (dar sînt convins că nicăieri ultimii șapte ani n-ar fi fost mai intenși decît în țară), în schimb am călătorit, de la o vreme cam așa cum călătoresc și occidentalii: cu o treabă precisă, care ține două-trei zile, cel mult o săptămînă, fără timp de turism decît seara, dacă te mai țin curelele. Parte din aceste călătorii le-am făcut cu trenul. Cu trenurile.

Eternele trenuri românești

Cea mai banală observație (dar și una dintre cele mai grave), după pa-

Atenție: Prețul abonamentelor prin redacția „22” rămîne același

6.000 lei cu expediere prin poșta
5.500 lei cu ridicare de la redacție

Reduceri pentru pensionari, cadre didactice, elevi, studenți, foști deținuți politici și veterani de război:

4.500 lei cu expediere prin poșta
4.000 lei cu ridicare de la redacție

Cei interesați sînt rugați să achite la sediul redacției (Calea Victoriei 120) sau să expedieze prin mandat poștal suma corespunzătoare, pe adresa:
Revista „22”, cont 45103532 BCR Filiala sector 1, Calea Victoriei nr. 155, bl. D1, București.

Adeverințele (talon de pensie, adeverințe școlare etc.), valabile un an, se expediază pe adresa:
Revista „22” Calea Victoriei 120, sector 1, București, cu specificarea pentru Serviciul de Difuzare.

Abonamentele cu reducere sînt sponsorizate de Asociația EST-LIBERTES

rerea mea, este că trenurile din România, care de multă vreme trebuiau scoase din uz, un spațiu murdar prin excelență, din care s-a distrus și s-a furat tot ce s-a putut, cu geamuri înțepenate, closete de nedescris, perdele și canapele murdare n-au nici o legătură prin igienă și confort cu trenurile care circulă în Europa de Vest. De cite ori mă urc într-un tren românesc, automat îmi amintesc (cum am mai și scris) polemica deja celebră Andreescu-Paler și

mă copleșește pe loc un adînc sentiment de derizoriu și inutilitate. Știu că nu se amestecă ideologia și cotidianul, nu se adună pere cu mere, canapelele desfundate cu idei (și sentimente de idei), dar din cauza opiniilor unui european moderat (nici măcar eurosceptic) ca Octavian Paler se menține semiizolaționismul României, sau din cauză că în zona civilizației materiale și a mentalității birocratice mai nimic nu s-a schimbat față de ultimele decenii? Cum să „vină” Europa și America aici cînd arătăm așa cum arătăm? Cum să circule în lungul și în lătul țării europenii, americani, japonezii etc. investitorii și oamenii de afaceri precizi și pragmatici pe șoselele românești în care dai la fiecare pas în gropi, în aceste trenuri insalubre din care abia aștepti să scapi ca să te duci undeva să te speli? De ce mai înnegrim noi paginile cu pledoarii și nuanțări, de ce discursurile oficiale cu tipic ceaușist au fost înlocuite cu înțepinatele discursuri pro-vest cînd este de-ajuns să-ți iei un bilet de tren ca să simți pe loc pe pielea ta mirosul greu al României anistorice, al României care întoarce nepăsătoare spatele istoriei, a ceea ce eu numesc, cu prea puțină nostalgie, cu prea multă exasperare, „România eternă”?

Nu știu prin ce se poate justifica imobilismul SNCFR. Nu știu nici de ce nu se numește CFR, la fel ca în

copilăria mea, pentru că aici nu s-a petrecut nici o revoluție și nu au trecut 7 (șapte) ani de tranziție. Incredibil pentru dinamismul economiilor mondializate, aici nu s-a petrecut nimic față de anii '80, în afara prețurilor care tind să împingă o călătorie cu trenul în categoria gesturilor de curaj și lux.

În vara și toamna lui 1993, în timpul grevei mecanicilor de locomotivă (împotriva cărora TVR-ul diversionist ridicase opinia publică) am văzut sindicalul lor, unul dintre cele mai respectabile asociații, la acea oră, din țară. Printre reproșurile acestui sindicalat – precise, cu date, cu demonstrații și cifre – se afla și modul în care conducerea Ministerului Transporturilor și conducerea SNCFR rata-

te din tren într-o mică gară din Ungaria, aproape de granița Austriei. Nu știau limba țării în care erau lăsate, nu mai aveau nici un fel de acte, nu mai aveau nici bani, rudele le așteptau, peste cîteva ore în gara din Viena, dar conductorul trenului n-avea să se deranjeze nici măcar să le anunțe. Cum putuse hoțul să intre în compartimentul cu ușa încuiată (ba chiar și baricadată cu clasicul umeras) și să le lase atîrnate de pat doar curelele poșetei în care se aflau actele și banii? Mitologia de tren vorbește despre spray-uri care pulverizate prin găurile de aerisire ale compartimentelor îi adorm adînc pe cei ce urmează a fi jefuiți, deseori cu complicitatea conductorilor ale căror povești de groază au pregătît atmosfera.

Am vorbit atît de mult despre eternele trenuri românești pentru că ele ne atașează în mod clar civilizației materiale ale Europei de Sud.

Acum trei ani, un atașat cultural de la ambasada Poloniei, participînd la un seminar de la Sinaia, unde venise și Adam Michnik și în care, firește, din nou s-a vorbit despre Europa Centrală căreia România mai degrabă nu i-ar aparține, a deranjat asistența spunînd că își dai seama că ai ieșit din Europa Centrală de cum trece granița și intri pe șoselele românești.

Eu am simțit umbra vechiului imperiu turcesc care unifică și azi această parte de sud a Europei, din trenurile care au mers prin Bulgaria și Serbia ca să ajungă în Macedonia.

Nu pot nici măcar să le descriu: sînt aceleași cu eternele trenuri românești.

CITITORII DIN STRĂINĂTATE

se pot abona la revista „22” achitînd la redacție (Calea Victoriei 120) costul abonamentului sau depunîndu-l în deschise la Banca Comercială Ion Tiriac S.A. București, Str. Doamnei nr. 12: (pentru dolari în contul 4024009230, pentru mărci în contul 4024009231, pentru franci francezi în contul 4024009235, pentru lire sterline în contul 4024009232, pentru franci elvețieni în contul 4024009233, pentru lire italiene în contul 4024009234) sau (pentru orice fel de valută) trimițînd un cec (money order) pe adresa: Revista „22”, Calea Victoriei 120, cod 70179, sector 1, București, România.

	1 an	6 luni	3 luni
- Europa	80 \$	40 \$	20 \$
- Europa occidentală:	140 DM	70 DM	35 DM
	500 FF	250 FF	125 FF
	140.000 LIT	70.000 LIT	35.000 LIT
	56 £	28 £	14 £
	100 CHF	50 CHF	25 CHF

- Ungaria, Polonia, Cehia, Slovacia, Slovenia	40 \$	20 \$	10 \$
- Israel	60 \$	30 \$	15 \$

- SUA, Japonia, Australia:	100 \$	50 \$	25 \$
----------------------------	--------	-------	-------

sau echivalentul în orice monedă convertibilă.

Revista „22” anunță exclusivitatea difuzării sale în străinătate. Difuzorii de presă neautorizați de redacție (inclusiv RODIPET) vor trebui să răspundă conform prevederilor legale.

Acest număr a apărut cu sprijinul Fund for Central and East European Book Projects

Redacția: GABRIELA ADAMEȘTEANU (redactor-șef); RODICA PALADE (redactor-șef adjunct); ANDREI CORNEA (publicist comentator); OANA ARMEANU (șef secție social); IOANA IERONIM (șef secție cultură, externe); MARIAN CHIRIAC (politic); IULIAN ANGHIEL (politic, social); DAN PERJOVSCHI (grafician); ALEXANDRU CIRIP (secretar tehnic de redacție); RADU DOBÂNDĂ, LUCIAN PIUCĂ, LAURA TOMA (corectori); MIRCEA IONESCU (șef serviciu difuzare); CONSTANTIN SATALLA, ALEXANDRU PETREA (difuzare); MIHĂELA CUCU (publicitate); ALINA CÔRBU (contabil-șef); DOINA GIUHAT (casierie); ADRIANA BOBEICA (secretariat); IULIAN STOIAN, CRISTESCU LIDIA (procesare text, abonamente); CONSTANTIN VĂDUVA (fotoreporter). Responsabil de număr: OANA ARMEANU

Rubrici permanente: TIA ȘERBĂNESCU, N.C. MUNTEANU, EMIL HUREZEANU, RADU CĂLIN CRISTEA, CRISTIAN PREDĂ (comentariu politic); ILIE ȘERBĂNESCU (comentariu economic); H.-R. PATAPIEVIICI (eseu); CEZAR BALTAG, (istoria religioasă); DAN C. MIHĂILESCU (cronică literară); MAGDA CĂRNECI, ERWIN KESSLER (cronică plastică); DIANA TURCONI (reportaj, anchete).

Correspondenți: IOAN MUȘLEA (Cluj), DANIEL VIGHI (Timișoara), DINU MIHAIL (Chișinău), ION MIRON DAMIAN (Paris), ADRIAN NICULESCU (Milano).

Consiliul 22: MONICA LOVINESCU, VIRGIL IERUNCA, MIHAI ȘORA, VIRGIL NEMOIANU, MIHNEA BERINDEI, EMIL HUREZEANU, VLADIMIR TISMĂNEANU, GABRIEL ANDREESCU, SORIN ANTOHI, H.-R. PATAPIEVIICI.

Tipărit la FED.

Tehnoredactare computerizată: „22”. Redacția și administrația: București, Calea Victoriei 120. Tel 311.22.08, 614.17.76; Fax 311.22.08, 614.17.76 e-mail: r22@r22.sfos.ro

Manuscrisele nepublicate nu se restituie

ISSN-1220-5761